

UNIVERSUL LITERAR

D. GHIATA : STUDIU DIN MANGALIA, 1926.

An. XLII, Nr. 31.

• 1 August 1926.

Lei 5.

Fântâna

*„Și curge izvorul lîmpede spîmă 'mpletită cu Soare,
Vîna pămîntului plină țâșnește ntr'un jgheab luminos ;
Clîchet sonor pîcăturile ngîmă,
Cerul coboară în ele zoiianul albastru prinos,
Alaturea-și leagăna lujerul floare de floare,
Și păseri rotesc împrejur de fântîna.*

*Cînd sulul de apă 'n fuior de iumină se sfarmă,
Din buzele reci de argint ale jgheabului plin,
Bobîtelor lîmpizi în pulberi dă sbor ;
Curecubeu mătăsos pe flori revărsat în chinchetul lîn
Cu jocul armonic, strîngînd la mîresme se sfarmă,
Svîrlit nesfîrșit din bogatul izvor*

*Eu viu de pe drumul cel lung, însetat din fântîna să beau ;
Mi-aplec gura arsă și sorb învîindu-mi plămîni
Și sunt cum se varsă rîcoarea în sângele meu...
Și plec — și departe, departe, pe zări cenușii,
Mai sînt în adîncuri cîntînd încă apa fântîni,
Și sunt cum în mine puteri se înoadă din apele-i vii.*

G. TALAZ

Chemare

*Nu mai regăsești tu simțirea caldă de odinioară
Care să te aducă la cuibul cel trist?...
Trist cu tot ce-așteaptă în el... să vii doară
Numai cât faci cruce și îți pleci genunchii lângă domnul Crist?*

*N'are să te certe nimeni ! însăși ochii celui de pe cruce,
In numele cărui te mai rog să vii,
Au să-ți dea voe iarăși a te duce
In lumea ta nouă și pe care numai tu o știi.*

*Nu-ți cer pentru mine această mîngăere silită,
Eu am încetat de mult a nădăjdui ;
Urmez numai îndemnul prin care o inimă sfârșită
Mă roagă să te chem duhovnic pentru a se mîntui.*

*Simțirile din tine nu pot fi cu totul păgâne
Și nici cu îndărătnicie împotrivate mereu ;
Iar pe cele vechi, nu le pot crede atîta de bătrîne
Să nu tresară, cînd te chem în numele lui D-zeu.*

VIRGINIA GHEORGHIU

Eugenio Giovannetti

Idilă semită

a o vreme, acea scurtă porțiune um între hotelul „La Urs” și Tordina, a devenit măsura iubirii și a femele. În fiecare zi, revăzând hoinima mi se luminează și luminoasă rămâne până la Tordinona, unde înecul coboară din nou asupra-mi.

Înainte de-a vă vorbi de regină, g să luați puțin seama la cele două me ale acestui îngust regat al meu : il într-o parte, turla de cealaltă „La Urs” a tras Dante, Rabelais, ome : în Tordinona, carceră a lui u, cuib de prostituate, locuște umăul. Turla cea răpănoasă se pl-către malurile Tibrului, sură și în joscicia unedă în care vrea să se mai deschidă ploapa de mar-a unui străvechi cerdac. Din acel c se vede, în închipuire, Dante prispre râul care mișună. Colo sus, la re, Rabelais scrie și bea; bea vin e Frascati și scrie unui prieten din a ca să-i dea vești despre niște sareată, nespus de gustoasă, pe care-a perit-o într-o grădină din Roma. sus, perigordianul Brantôme povestnoave sărate, care fac ocolul Curții e. Dante, din cerdacul senin al lui', te îmbie să contempli puritriumfătoare a cerurilor dar, alăde el, Rabelais râde și arată spre ntul cel născător de salată creată, Brantôme îți șoptește : „or'ce porcă-l este îngăduită unui bărbat ori u-emei fine : toute personne d'ésprit essayer tout !”

Î-te încurcat asupra alegerii și, fa-doi pași dinspre „Urs” către Tordina-ia-te cu ispita'n cale. Toate boe pământului și ale cerului par a luna la dreapta ta. Patru-cinci anși-au grămădit acolo marfa, în du-e întunecoase în care vechile catifele chile pietre prețioase strălucesc mo-ca în tablourile lui Rembrandt. idorile unor lumi strămoșești, ale soceții dispărute, se grămădesc în ră : camee și calcedonii din epoca raților romani, bronzuri grecești, venețiene în care domnițele gași ascunseră secretele, statuete de dimonte și de Saxonia, dantele de no, gravuri englezești, smalfuri de ges, tabacheri, monezi, lămpi de pă-ți, cătărămi, miniaturi, livrele, mărci le Statului Papal și de-ale Regatului Două Sicilii. În pragul uneia din e îmbelșugate dugheni, regină a bric-ac-ului și a gândurilor mele, oacheșă, ulie, mioapă, stă o ovreicută.

uită la mine ori nu se uită? Mă vede nu mă vede? Când îi trec prin fa-trânge pleoapele și rotunjește un fel răpătură în colțul genelor. N'am vâniciodată miopie atât de ciudat-inge-să : ochiul ei semăna în aceste clipe o butonieră care-astcapă floarea p-lea grasă, pe care lunecă poate și-acuma unsoarele și mirodeniile cu se acoperiră îndepărtatele-i rudenii tice. Vreme de douăsprezece luni tre-sclava să-și îndulcească pielea, mai nte de a fi primită de regele As : șase luni cu mirodenii și tămâie. luni cu arome suave. Așa s'a făcut noasă Estera și așa, poate va fi voit e facă frumoasă și Ruth când merse grada cea mare, se vâri repede prin-mormanele de orz și de grâu și, la lu-a stelelor, se lungi tăcută la picioarele Boas, cam greoiu de somn și de vin. oasa noapte idilică ! De vreme ce miezul nopții, bărbatul se sperie, se

sculă pe jumătate și privi : o femeie îi stătea lungită la picioare. Și întrebă : cine ești ? Iar ea răspunse : sunt Ruth, sclava ta. Întinde cerga peste sclava ta, căci tu ești urmașul.

Cum o cheamă pe această târzie nepoată a Esterei și a lui Ruth, care și are împărăția ei, plină de catifele țesute de soare și de mestimate palide, între hotelul „Ursului” și Tordinona ? Nu știu, dar ceea ce știu e că o iubesc în tăcere și că povestea iubirii noastre se va isprăvi într'un chip ciudat. Știu că în visele mele vine câte-odată la mine, singură și tremurând, moale de unsoare, cu sufletul la gură, ca Esther atunci când, cu toată oprirea cea grăzavă, se duce nehemată în casa lui Asuer, printre marile colonade infricoșate, călcând pe lepezile înghețate de marmoră verde, albă, galbenă, neagră. La fel cu barbarul și cum se cade Asuer, mă bucur de venirea ei și nu-s în stare s'o țin de rău că mi-a sluit taina viselor.

Asta în ce privește visele : realitatea e puțin cam felurită. N'am priceput încă dacă ovreicuța mă bagă în seamă, ori ba. Nu ne-am spus niciodată vre-o vorbă, dar am auzit că, într'o zi, prinse a cânta pe când treceam cu :

Pentru tine mai trăesc...

Dar asta n'are aface : fetele din popor, adesea, când se simt cam încurcate, cântă ca să le vină inima la loc, fără să-și dea seama de ceace cântă. Altă dată, tocmai pe când treceam pe-acolo, prinse a cânta unul din acele cântece din popor cari înfloresc în cejoasa noapte din Trastevere :

Și-apoi când mor eu,
să știi că mor, nu glumă...

Poate că și dânsa stă cu casa lângă râu, locuște încă vre-o casă din vechiul ghetto, lângă palatul cel mohorât al Beatricei Cenci. Nu pot ști de cântă pentru mine dar în schimb nu-i nici vorbă de îndoială că am găsit chipul s'o chinușe. Am băgat de seamă că miopia ei e atât de mare încât, dacă trec la doi metri, mă mai recunoaște : dar la trei, nu mă mai recunoaște. La trei metri sunt pentru dânsa o umbră, un nimic ce alunecă pe aspra încremenire a ochilor săi negri. Între cei doi și trei metri este o zonă crepusculară, tantică, ce-i ispitește și tulbură vederea și-i silește pleoapele și genele la sforțări spasmodice. Trec uneori prin această zonă tantică și mă uit la ovreicuța mea cu o curiozitate cam crudă. Vădit lucru că se tulbură, strânge pleoapele și-și ascute ochiul cu o încordare nervoasă care-i încrețește ușor obrazul. Poate că din adâncul ființei sale se străducește vre-un instinct duios și îngrijorat să vină întru ajutorul slabului său simț vizual poate că vrea să vadă

N. N. TONITZA: PRINȚUL PRIBEAG

DAIMONION

VII. PE URMELE PSIHOANALIZEI

Inconștientul divinizat al romanticienilor nu are comun cu inconștientul psihoanalizei actuale decât numele. Ca sens doar ceea ce se ascunde în dosul acestui nume pentru orice înțelegere laică. Tăgăduirea, prin care inconștientul se așează în ambele cazuri în afară de conștiință, nu destăinuie încă nimic hotărât asupra tărâmurilor, reale sau închipuite, denumite la fel. Inconștientul cu hotare nestatornice al romanticilor era țesut din ite magice: derivau din el pentru știința și estetica romantică atât darul de a umbla lunară peste case cât și darul de a crea o poezie, atât paradoxele nimicitoare de spații ale telepatiei cât și capriciile independente de timp ale inspirației. Tot ce romanticilor li se părea neînțeles era socotit abur amețitor ieșit din căldura vrăjitoarească a inconștientului. Inconștientul era un izvor ocult de fapte și gânduri incomensurabile. In-

cu sărmanii ei ochi ceva pe care l-a și văzut în lăuntru lui, într-o regiune tainică în care negurile au lumină. Această telepatie aproape nevăzută e repede, muncită și vagă, ca un stol de rândunici.

Jocul e crud și am s'o pățesc. Vam spus că toate acestea au să sfârșesc rău. Din ceardacul „Ursului”, le dă mâna să mă sfătuiască, Dante și Rabelais și Brantôme. Dante mi spune: „privește cerurile!” iar Rabelais și Brantôme îmi spun: „Nu pierde curajul!” Ah! simt că totul se va sfârși rău! Nu însă în cliplul răutăcios la care vă gândiți.

Așteptați, de vreți să mă pricepeți. Ovreicuța idilei mele este mioapă, dar trebuie să știți că eu sunt și mai miop decât ea, de-o miopie tristă, înarmată cu ochelari. Într-o bună seară, din pragul dugheniei sale, ovreicuța mi va face semn să intru și atunci, în dragăstoasă grabă, am să mă împiedic de prag și am să-mi pierd ochelarii. Cine nu-i miop nu știe cât e de grozavă astă neașteptată și caraghioasă nenorocire. Nam s'o mai văd deodată pe ovreicuța mea care mă adastă în umbra dugheniei sale și ea nu mă va mai vedea pe mine. Zonele tanelice, de data aceasta vor fi două: vom strânge amândoi pleoapele cu o încordare nervoasă care ne va încetă ușor obrăzii. Amândoi vom voi să vedem cu sărmanii noștri ochi muritori ceva pe care îl vom fi văzut în lăuntru nostru, într-o regiune tainică în care negurile au lumină.

Vom cădea amândoi, căutându-ne printre bătrânele catifele și vechile nestimate, printre splendorile unor lumi străvechi și a unor societăți dispărute. Cameră și caleedonii, din epoca împăraților romani, bronzuri grecești, lacuri venețiene în care domnițele cele galante își ascund secretele, statuete de Capodimonte și de Saxonia, broderii de Burano, gravuri englezești, smalturi de Limoges, tabacheri, monezi, lămpi de pământ, călărâmi, miniaturi livrele, mărci de-ale Săntului Papal și de-ale Regatului celor Două Sicilii, totul va juca în preajma noastră, iar eu voi juca întregul etern și sculptor bric-à-brac al stelelor.

(trad. din ital. de) ALEXANDRU MARCU

conștientul romantismului e profund miraculos și în aceeași măsură obiect de venerație pentru inițiați. Cu totul altceva inconștientul psihoanalizei: o mașinărie psihică încă nu de tot cunoscută, dar în întregime despoiată de orice miracol. O moară adâncă în care se macină și se transformă vechi și uitate zăcăminte de conștiință. O mașinărie pe care psihologii și-o închipuie alcătuită pe scheletul câtorva legi de-o matematică surprinzătoare. Inconștientul psihoanalitic, departe de a fi de-o substanță divină, păstrează în sine, închiși ca în beciuri subterane monștrii tuturor pornirilor rele. Inconștientul psihoanalizei e și el izvor: de artă și gânduri mari — ca „terapie”, cele mai adesea însă numai de boale cari elimină pe individ din rosturile sale sociale. Scurt: izvor de cântece și nebunie.

Ceace probabil rămâne definitiv din psihoanaliza timpului nostru — desigur încă foarte departe de a fi epuizată de cercetători și de scafandri — e mecanica psihică a transformărilor subconștiente, acele suprimări și alungări de conștiință în inconștient, acele procese de alterare ale organismului psihic prin elementele în veșnică răsmită, numai închise dar nu și sufocate în pivniți. Pansexualismul lui Freud pare a fi o exagerare, din mândria dictatorială inerentă oricărei teoretizări, a unor fapte incontestabile dar nu prea apropiate de proporțiile ce li se atribuie. (Să nu uităm că elevii chiar de ai lui Freud contestând pansexualismul, îngăduie sexualității doar rolul unuia din factorii însemnați în viața omului. Adler, Jung, Groddek). În ce privește descoperirea mecanicii inconștientului psihoanalistii socotesc între înaintași îndeosebi pe Nietzsche, dela care au împrumutat termenul de „sublimație”. Din parte ne credem însă că mult înainte, fără de a fi doctor, ci doar un excelent psiholog, Goethe a ghicit ceva din toată această psihoanaliză faimoasă de azi. Câteva din analizele sale sufletești trebuiesc — prin mecanica ce o presupun — privite fără înconjur ca „psihoanalitice”. Astfel, vorbind odată despre Byron, îi face o adevărată „psihoanaliză”. Se știe că marele romantic avea între altele multe obiceiuri excentrice și acela de a bea singur în pivniță și de a împușca fără de rost cu revolverul în vânt ceasuri întregi. Acestor descărcări nervoase Goethe le găsește următoarea ingenioasă explicație: Byron se simțea, nu fără motiv, înconjurat de o lume de dușmani (la un moment dat isbutise să ridice toată Anglia împotriva sa). Obiceiul lui de a împușca ore întregi, singur în gol, era efectul unei surescități și rezultatul unei atitudinii inconștiente de apărare! Credem că astăzi un Freud, psihoanalistul ticurilor și al maniilor, nu ar explica altfel ciudățeniile lui Byron. Căutate în toată opera lui Goethe, desigur

Inceput

A hohotit în noapte vântul...
Un pumn oblonul mi l'a spart,
Bulboane, săbii le despart,
Ș'n suflet cade greu — pământul

De-acum furtuna mușcă 'n zid...
Sub lampă ceasu-mi cântă fin,
Pe pagini găze 'n șiruri vin —
Și din zăvoare mă deschid:

...Pe unde-au fost grădini și soare
Și prunduri albe 'n cărării,
Azi nu mai poți de cruci să sui,
Azi mucegaiu-i pe stoftoare...

Te pleci să legi un fir de nalbă
Pe unde-au înflorit lumini,
Și din hățușul gras de spini,
Te fulgeră o hârcă albă!...

...Mă trag din mine, copleșit...
Și-ascult, pustiu, în noapte vântul,
Pe ameri simt mai greu pământul
Și nu știu? Parcă-am așipit!...

T. PAUNESCU-ULM

exemplele sale de psihoanaliză înmulți. Să ne amintim numai aplicația terapeutică ce o da el teoriei romanului Werther. Sim mărturiseste că se temea să-l recadească pentru a nu recădea în stadiu patologică de care s'a vindecat și indu-l. Dar acestea le spunem o cum numai în parenteză pentru arăta că Goethe avea o concepție despre inconștient care, într-un cel puțin, depășia pe a romanticilor. Legătura dintre Eros și creație a deasemenea cunoscută lui Goethe. El știa că avântul erotic, țâșnit de nevoi sexuale e elementul generativ cel mai puternic în orice domeniu de creație. În iubire Daimonion e în lăuntru său. Neapărat, lucrul acesta pare o banalitate dacă nu veche, lumea cel puțin atât de veche ca ologurile platonice cari stabilisese aceeași legătură. Dar nu tot atât banală și încă departe de a fi trecută prin tot controlul științific ce-l merită este puțin discutată teorie în germine a lui Goethe despre „multipla pulsată” a geniului. În vreme ce oamii obișnuiți au o singură pubertate, singură perioadă de exuberanță erotică în care se simte lăuntrică, de-o caldă, străină, zăpăcitoare via, o sigură perioadă în care pute topite în sânge îi dau îndrăsnici de teresate și în care cei mai mulți, cu fără chemare, își încearcă într-un darul creației, — omului de gen creatorului prin excelență, vrăjitor și demonicul, îi este hărăzită o rețată pubertate, ceea ce explică și te rețea reîncepută a creațiilor sale uneori imposibilitatea de a săca până în cele mai albe bătrâneți. rește, pentru nimenea nu se po vește așa de mult această teori multiplei pubertăți ca pentru Goethe însuș. Nu e o întâmplare că ea a spusă întâia oară de cel ce mai n decât oricare altul a experiat-o.

LUCIAN BLAG

MANTAU A

de SANDU TELEAJEN

două zile și două nopți, satele Teanului trimet spre Rușii-de-Vede, — ul de mobilizare al județului — și nesfârșite de căruțe și vite, întovărăle rezerviști care răspund ordinelor emare, de femei, de bătrâni și copii, ndarmi și primarii aducători ai „tar de rechiziție“. Vin și copiii, și feși și bătrânii, femeile ca să fie alături i cari vor pleca încurând la moarte, ndrii ca să fie, la întoarcere, de pe drum, mamelor, bătrânilor, ca să se pară satele prea dintr'odată pusi, să mai scape din gura stăpânirii runcise rechizițiile, un cal, o căruță, eche de boi... Ajuns la Rușii-de-Vede arul acesta de oameni, de căruțe și e rânduește greoi pe străzile ce duc ca piața a orașului. Aci, magazii de d construite alături de barăcile tăr-aruncă mobilizațiilor, pe companii, icămintă, arme și muniții; ofițeri și și cu chipuri îngrijate și crunte, t pe plutoane și secții ordine și ituri, după nevoie; iar pe strada lar-nconjură piața, comisia de rechiziție nează avutul satelor rămase pustii, rece zestre regimentelor gătite să ască spre graniți la cel dintâi su-e goarnă.

dimineața de 14 August, regimentul I diviziei a XII-ea își imbarcă „tre-e luptă“: chesoanele cu muniții, anețele, bucătăriile de campanie și că- de transport. Trupa încartiruită pe anii și-a primit ceaiul. Pentru ora 11 idanul a ordonat „imbarcarea“ ba-ului întâi. Soldații sub privigherea rilor și sergenților își potrivesc pe mantalele, foile și bețele de cort. ruit cu compania în curtea unei ii mari de pe strada Alexandriei, enentul Strejnic de la a-doua, își vremea cinstind un pahar de vin cu ietarul, lângă tejghea. Intre rafturile și noi, e răcoare și miros de mă-ădă. Domnul Nae Raiciu om peste ă de gras, tuns pe cap cu zero, nu- n vestă și papuci de casă, după fie-ahar, își șterge cu dosul mâinii mu- albe muiate'n vin și aprinde țigări așa" pe cari Locotenentul se grăbe- i le ofere. E grozav de mulțumit că ezezu nu i-a dăruit băeți ci numai două: Rica și Ancuța pe cari nici nu ndit să le mărite căci de-abea'n lu-au isprăvit liceul. Așa se face că de tămână de când Regimentul I-iu s'a t la Roșiori, omul se simte dator arță îndemnuri războinice și solda- și ofițerilor care-i vin prin prăvălie, inuri pe cari Locotenentul Strejnic re-l ține'n gazdă, le-a nvățat pe ară:

Cu inimă băeți! Să bateți în ei chin- a la nuntă!... (Ei, sunt dușmanii ne-). Să nu pierdeți un glonț, așa cum pierdut noi la Plevna. Să-i luați în ete ca'n frigări. Eu, la atac câte doui im odată!... Aman!... și gura, cu holbați, pe lumca cealaltă! (Eu, la însemna: eu la spitalul din Turnu- rele unde eram infirmier și auzcam tile răniților...).

Ei, ce stai pe gânduri?... Hai noroc! Noroc domnule Raiciu!... închina ul.

Băete, spune stăpâne-tăi să ne puc itar vr'o doui ficăței! Și mai dă o de care bem noi. Repede!...

ndată dom' Nae!

Știi, vinul dimineața fără o gustare... Da, da...

Ca să-ți prinzi inima don' Locote- Ce, gândegti că 'n război mor ai

inimoși? Ferit'a sfântul! Care s'ascunde mai mult ori dă dosul de frică p'ala-l găsește glonțu 'ntâi. Pă onoare mea!

In pragul prăvăliei, un mobilizat înalt și oacheș cu o tunică largă de părea în strânsimea centironului un sac legat la gură, cu o capelă abea prinsă pe capul mare, lătăreș, cu pantalonii strimți de-i țipau în picioare și bocanci noi, mari cât două corabii, salută molău, arătându-și dinții albi într'un surâs plângător:

— Să trăiți!
 — Ce-i Broscoi?
 — Să trăiți, sunt frumos?
 — Mai e vorbă mă! Doar să holbezi ochii la nemți și-au să fugă de tine măn-când pământul!
 — Aoleo, don Locotenent, nu mai râde și d-ta că de-acu ni s'a strâns funia la par! Săracii de noi!...

— Fugi mă, nu bocă ca o femeie!
 — Ba bocesc don' Locotenent c'am lăsat cinci copii nevastă la Turnu și 'ncolo nici bani, nici mălai. Că eu ca lătaru, prost: mult câștigam mult cheletuam. Credeam că s'o milostivi don maior și-o face ceva să scap din foc...

— Nu se putea Broscoi!
 — Da măcar să mă fi dat la căruțe... Nici asta n'a vrut!
 — Acolo se dau cei cu betesuguri. Tu ești cât un munte.

— Sânt să trăiți, da 'am cinci copii. Ce să fac ei... dacă mor?

— Ai și tu nădejde la Dumnezeu!
 — Ba eu am avut-o în don Maior și în d-ta și tot de geaba! Iacă, peste un ceas plecăm în foc! Sărac de vioară, c'o să-mi rămâe văduvă, ca și nevasta...

— Mă Ilie, bei un pahar cu vin?... cău-tă să-l mângâe negustorul, căruia Broscoi îi cântase în multe rânduri pe la chefuri și cumetrii, cu taraful lui.

— Beau dom' Nae! Să trăești!

— Gata ficăței!
 — Pune-i aci și dă-ne furculiți.
 Rezervistul Broscoi, sorbi cu sete pa- harul plin, apoi tușinându-și mustața se apropie de ofițer.

— Don' Locotenent, faceți-mi măcar a- tăta bine!

— Ce?
 — Cu mantaua aia de mi-a schimbat-o don' sergent Marin a Lixandrii din Se- garcea și mi-a dat-o pe-a lui. Mă strânge în spate și nu-mi ajunge nici pân'la ge- nuchi. De m'o prinde iarna deger și de frig sărac de mine!...

Bine, să ieși la raport când viu la com- panie.

— Es să trăiți!... Să trăești dom' Nae!...

Peste o jumătate de ceas, înainte de a porni spre piața de adunare a regimentu- lui, Locotenentul Strejnic, își inspectează compania. Două sute șazeci și cinci de oameni tăcuți și triști, încovoiați parcă sub grijile sufletului mai greu decât sub povara răniților, carușierelor și arme- lor pe cari mulți nu știu să le mănuiască. Strejnic însă are nădejde în gradați. Toți sunt veniți de la regimentul activ din Turnu. Își cercetează oamenii tăcut, în- tovărășit de comandanții de Pluton și secții. Când ajunge la Plutonul doi, în flancul drept... Broscoi Ilie, lătarul. Co- coșat de greul raniței, clipește des din ochi, cu fața brăzdată de părăiașe mici de sudoare. Se uită în ochii Locotenentu- lui ca un câine bătut. Ofițerul parcă-i aude vorbele gândului: „Să trăiți, man- taua!“

— Sergentul A-Lixandrei? Ce-i cu mantaua lui Broscoi?

— Să vedeți don' Locotenent. Era oprită de mine mai de mult de la magazinier. O și iscălisem. Să rabde țiganul două-trei zile că-i scot eu alta tot așa de mare de la altă companie!

— Auzi Broscoi!? râse ofițerul.
 — Auz, să/ trăiți. Rabd, că n'am ce-i face.

C. MIHAILESCU: DUPA BAL

Scrisoare

Prietenă,
A venit toamna și ne gonește din livadă
Și 'n urma noastră aruncă frunze uscate ;
 Departe, departe,
Moare cântecul și mor iubirile noastre.
Spânzurate 'n funigeii țesuși din zăpadă..

Cu risipa de flori albastre,
Ne gonește toamna, prietenă,
Și ne fură iubirile noastre..

La răspântia cărărilor,
 Ne despărțim acum
Și clipele se grămădesc în trecut ;
Poveste va fi iubirea,
 Demult, demult,
 Un cântăreț pe drum
 Va plânge;

— A venit toamna, prietenă !
 Pe frunza copacilor și peste
 Ochi ne pune reflexe de sânge..
Prietenă, a venit toamna,
 Rămânem noi și iubirea poveste..

ION AL. OVEJA

Cu trenul, de la Slatina la Brăila, apoi de aci cu șlepurile pe Dunăre, Regimentul I-ii debarcă în dimineața de 6 Septembrie pe-o vreme închisă și umedă în orașelul cu înfățișare turcească de lângă piciorul podului Carol I. Companiile de teleormăneni se însirue pe șoseaua noroioasă, plină de ambulanțe, bucătării și chesoane, fugari și raniți veniți de pe front. Inimile tuturor pare că bat mai scurt. Maiorul Ștefan cu batalionul întâi, a primit ordinul să intre pe linia de foc, spre a da mână de ajutor resturilor unui regiment de vânători pe care un dușman superior îl scosese din satele Cocargea și Enigea. Botezul de sânge de trei săptămâni așteptat.

— Fără o lovitură de pumn, podul e pierdut băeți, spune maiorul, ofițerilor chemați la ordine... Să intrați în foc bărbătoși.

De artileria lor, nici o frică. Trage prost din pricina noroiului din porumbiști și grâne. Ploile ne dau un ajutor dumnezeesc. Apoi răsărind : Astăzi nimeni n'are voie să moară.

*

Când ajunge în bătaia tunurilor ofițerii văd cât sunt de adevărate spusele maiorului. Ghiulelele dușmane trăznesc în plin văz de două plumbane ce nu șau desfășurarea timpului. Cel dintâi raniț, cade sublocotenentul Nicu de la a întâia companie o schișă îi reteză mâna stângă. Șrapnelele își aruncă plumb fierbinte de-asupra lanțurilor de trăgători rănindu-le, obuzele scormonesc pământul ucigător. Apărate de o perdea de porumburi, companiile maiorului Ștefan seapă cu hotărâre prin salturi repezi de focul artileriei. O vale adâncă cu malurile repezi, le desparte de iadul focurilor de mitraliere și arme,

aprinse din Dunăre până 'n Mare. Câmpul de luptă e un viespar uriaș pe care dușmanul încă nevăzut l'a întins peste trupul Dobrogei cotropite, viespar al cărui bătăit sinistru îți înăbușe auzul, îți taie respirația, îți înăbușe nervii, te mână înainte, mereu înainte, cu buzele crăpate de sete, cu ăsturi și răcnete de fiară..

Locotenentul Strejnic ajunge cel dintâi pe creasta de deal bătută de o secție de mitraliere bulgărești ascunsă într'o șiră de pae. Iar în jurul lui numai plutonul doi al sergentului instructor Marin A-Lixandri. Plutonul întâi i-a rămas în vale la o fântână, unde soldații din trei regimente se bat la apă, iar plutoanele trei și patru nu îndrăznesc să urce prin ploaia de gloanțe..

Se dă de-adura pe coastă și mână cu patul armei, și injurături pe fricoși. Trei ghiulelele trăznesc din senin în jurul fântânii. Speriați, oamenii plutonului întâi urcă și ei dealul împinși de gradați. Plutoanele doi și trei ajung înfășiți pe linia de foc.

— „Salve pe secții... asupra șirei de pae !..“

Ordinul zboară din om în om. Și împușcăturile pocnesc ca la nuntă. Surprinși de noui atacuri, dușmanii încearcă o învăluire de aripă. Ochiul Locotenentului Strejnic e treaz.

— „Sergentul A-Lixandrei, față cu secția întâi în jumătate la stânga. Toată compania puneți baioneta !“

A-Lixandrei Marin se ridică în genuchi să deslușească mișcarea dușmanului. Duce mâna streșină la ochi și comandă scurt focul.

Impușcăturile se pornesc vijelioase. Trag rezerviștii fără să ochiască, cei mai mulți cu capul în burueni și speriați de zăuiciturile armelor, trag nici nu știu unde, așa... fiindcă au ordin să tragă.

— Valeu m'a picat în picior !
— Ridică 'nălțătoru' boule !
— Muică, m'a ars în inimă, muică
— Hura fraților !.. I-ote-i că
Hura ! Locotenentul Strejnic a ajuns gă secția întâi. I se umezesc ochii care strigă hura... și trage ochit din nuchi alături de sergentul A-Lixandrei și lăutarul Broscoi Ilie. Gloanțele curg ploae în jurul lui nu-l sperie.
— I-am respins don' Locotenent !
— Bravo Broscoi !
— Valeu ! Don' Locot..

Sergentul A-Lixandrei se rostogolește pași de-andaratele, apoi trupu sprijină de raniță într'o rână, cu spre front.

În frunte are o floare mică, roșie care sângele cald i se prelinge pe ochi. Trupul i se zgârcește de două geme înăbușit, rămâne de piatră. Focurile dușmanului care s'a retrănit întezesc.

— Broscoi Ilie, ia comanda secției. Unde pleci ?

— Să trăiți ! A murit..
— Fugi din luptă... Te împușcă !
— Nu fug.. mantaua... s'o iau e fel tot i-o fură altul !

Și pornește, gheboșat spre sergentul aceeași clipă, o ghiulea se 'nfige în mână la trei pași în stânga mortului plesnește ca o grapă trântită pe piatră. Când se ridică norul de fum, ridică Locotenentul Strejnic, capul.

Spărturile au mers toate spre Broscoi Ilie are fața plină de sânge piciorul drept smuls din genuchi. Cește ca un copil către Locotenentul tându-i ranița mortului :

— Mantaua don' Locotenentului. pricopsit... mantaua !..

Și se întinde ușor, parcă împăcată mind alături de sergentul Marin A-Lixandrei, feciorul primarului de garcea-din-deal.

SANDU TELEA

I. STEURER; SINGURATA

Ultimul capitol

de C. ARDELEANU

ACTUL II, SCENA I

Judecătorul, Grefierul, Un gardian, Vlad.

(grefierul stă la biurou și aranjază hârtiile pentru scris).

JUDECATORUL (gardianului). Introdu pe criminal!... (gardianul descue lacătul uși și dispare).

GREFIERUL. Incepem instrucția înainte de a veni?...

JUDECATORUL. Da!... Nu face nimic, până vine Doctorul și Advocatul... (se uită la ceas) Nouă... terminăm...

GREFIERUL. Vine și văduva mortului?

JUDECATORUL. Da, pentru confruntare... (se plimbă prin scenă, gardianul introduce pe Vlad).

VLAD (privind ca la niște necunoscuți). Bună ziua!... Ce doriți (se duce la grefier). Ce scrii dumneata?... (judecătorul șade pe scaun, picior peste picior și își curăță unghiile, Vlad i se adresează): Dumneavoastră?...

JUDECATORUL (fără să se uite la el). Nu mă mai cunoști?...

VLAD. Nu...
JUDECATORUL. Și cu toate astea, ne-am mai văzut acum vre-o trei zile.

VLAD. Nu știu, mă ertați...
JUDECATORUL. Cum se vede, ai o memorie foarte proastă, sau... (privindu-l bănuitor) crezi că vei putea schimba fața lucrurilor.

VLAD. Nu înțeleg.
JUDECATORUL. Insfârșit cred că te-ai hotărât să vorbești... Te văd mai liniștit acum... De altfel cazul se petrece același la toți areștații, primele zile nu vor să vorbească și apoi, după ce se reculeg, numai vor să tacă... Ei?!...

VLAD. (Vrea să stea, gardianul îl împiedecă). Cine ești dumneata de stai în spina mea și nu mă lași să șed?... Ești ingerul păzitor al meu... Curios!... În fiecare clipă tot alți oameni văd... Al cătelea ești dumneata?...

GARDIANUL. Tac! din gură și uită-te acolo...

VLAD (revoltat). Dar asta înseamnă obrăznicie!... (gardianul zâmbește).

JUDECATORUL. Lasă educația și răspunde la ce te voi întreba.

VLAD. Cu mine vorbești?...

JUDECATORUL. Cu dumneata... Haide, începe!

VLAD. Ce să încep?

JUDECATORUL (isprăvind cu unghiile). Să-mi povestești ce anume te-a făcut să omori și cum ai omorât?

VLAD (apropiindu-se). Cu cine am onoarea?...

JUDECATORUL (autoritar). Să faci bine să isprăvești cu trucurile acestea. Răspunde ce te 'ntreb!

VLAD. Eu nu vorbesc de cât cu oamenii pe cari îi cunosc.

JUDECATORUL. Hm!... Zi, cu adevărat, nu mă mai cunoști?... (apropiindu-se). Sunt judecătorul de instrucție.

VLAD (mirat). Judecătorul de instrucție!...

JUDECATORUL. Acum mă cunoști?

GREFIERUL. Spune domnului Judecător, cum ai comis crima și pentru ce?

VLAD (naiv). Dumneata cine ești?...

JUDECATORUL (batjocuritor). Dumnealui e Grefierul... (spre gardian) și dumnealui, gardianul închisoarei, iar dumneata, ești asasinul... Prezentările făcute, ne cunoaștem cu toți, dumneata pe noi și noi pe dumneata... Acum vorbește!

GREFIERUL (judecătorului). Procedăm la interogatoriu?

JUDECATORUL. Da... (lui Vlad). Cum te cheamă?

VLAD. Vlad Dum... Nu-mi mai aduc aminte.

JUDECATORUL (grefierul). Dumbrăveanu... (grefierul scrie aproape tot timpul). De câți ani ești?

VLAD. Vă interesează vârsta mea?

JUDECATORUL. Răspunde la întrebare... De câți ani ești?

VLAD (după un moment de gândire). Nu știu, am uitat...

JUDECATORUL. La primele cercetări, ai spus că ești de treizeci și opt de ani

VLAD (repetând). De treizeci și opt de...

JUDECATORUL. Ce meserie ai?

VLAD. Nici una.

JUDECATORUL. Tot la primele cercetări ai spus că ești scriitor, de ce zici că n'ai nici o meserie?

VLAD. Pentru că scriitorii nu sunt meseriași.

JUDECATORUL (grefierului). Scriitor...
GREFIERUL (tare, scriind). Fără nici o ocupațiune.

VLAD. Romancier... Sunt singurul romancier care...

JUDECATORUL. Ai să răspunzi numai la ce te întreb și, acum să-mi spui: Ești acuzat că în ziua de 5 Septembrie, orele două dimineața, te-ai introdus în locuința vecinului dumitale de la etajul doi și prin mai multe lovituri de cuțit, l-ai omorât... Cum ai procedat?

VLAD (absent, privește lung la Judecător).

JUDECATORUL. Răspunde!

VLAD. N'am omorât...

JUDECATORUL. Nu? (ii arată cuțitul). Cuțitul ăsta spune că da... Ascultă, să știu că cu cât vei căuta să negi fapta, sau vei încerca să mă faci să cred că nu ai fi în toate mințile, cu atât mai rău va fi pentru tine. Eu te sfătuiesc prieteneste, să ai curajul faptelor tale și să răspunzi limpede, fără nici o șovăire.

VLAD. Ași vrea să știu dacă toți Judecătorii vorbesc ca dumneata la persoana întâia, atunci când...

JUDECATORUL (aspru). Răspunde la ce te întreb. La primele cercetări ai declarat și ai recunoscut...

VLAD. N'am declarat nimic. Nu recu-

Cântec mic

Cresc scafeji,
Zac bureji
Și grădina mea e moartă
Lacătul-i rugină 'n poartă
Paseri tac,
Muguri zac...

Cum te-ai dus nu mai e cine
De fragi cu mâinile pline
Să vie
Din vie
Coar romanițe mai cresc
Dar cu ochii când clipesc
Cum mai plâng
Cum se strâng!...

Au rămas lujeri de crini.
Inecați în aspri spini
Crește un mac
Pal, sărac.

Roua cade în zadar
Nu mai e nici un pahar
De lălea,
De pansea.
Sub pleoape lacrimi mai sunt
Frunze gem în pom mărunt
Cu mine
De tine.

Și cireșul s'a uscat
C'a rămas neadunat.
Pe 'nserat
Scuturat
Pe văzduhu 'nmiresmat
S'a culcat.

FLORICA MUMUIANU

nost (mimic... Ce vrei cu mine?... (cu naivitate, însoțită sfârciunei). Lăsați-mă în pace... Trebuie să termin romanul și dumneavoastră vrei să vorbim... N'am vreme... Vă rog... (arată ușa cu mâna, gest ca și cum i-ar invita să iasă).

GARDIANUL (scuturându-l de braț). Cu cine vorbești?

VLAD. Dă-mi drunul, dă-mi drumul... Eu nu te cunosc pe dumneata și nu vă cunosc pe nimeni... Lăsați-mă!... (se smunceste).

JUDECATORUL. Să știi că te pun în fiare, criminalule!...

VLAD (se uită lung și zâmbește inconștient).

JUDECATORUL. Bagă de seamă că de mărturisirea faptei pe care ai săvârșit-o, cum și motivele cari te-au determinat, atârnă pedeapsa pe care o vei lua... De când cunoști pe victimă?...

VLAD. Nu cunosc pe nimeni.

GREFIERUL (scriind). Refuză să mărturisească crima.

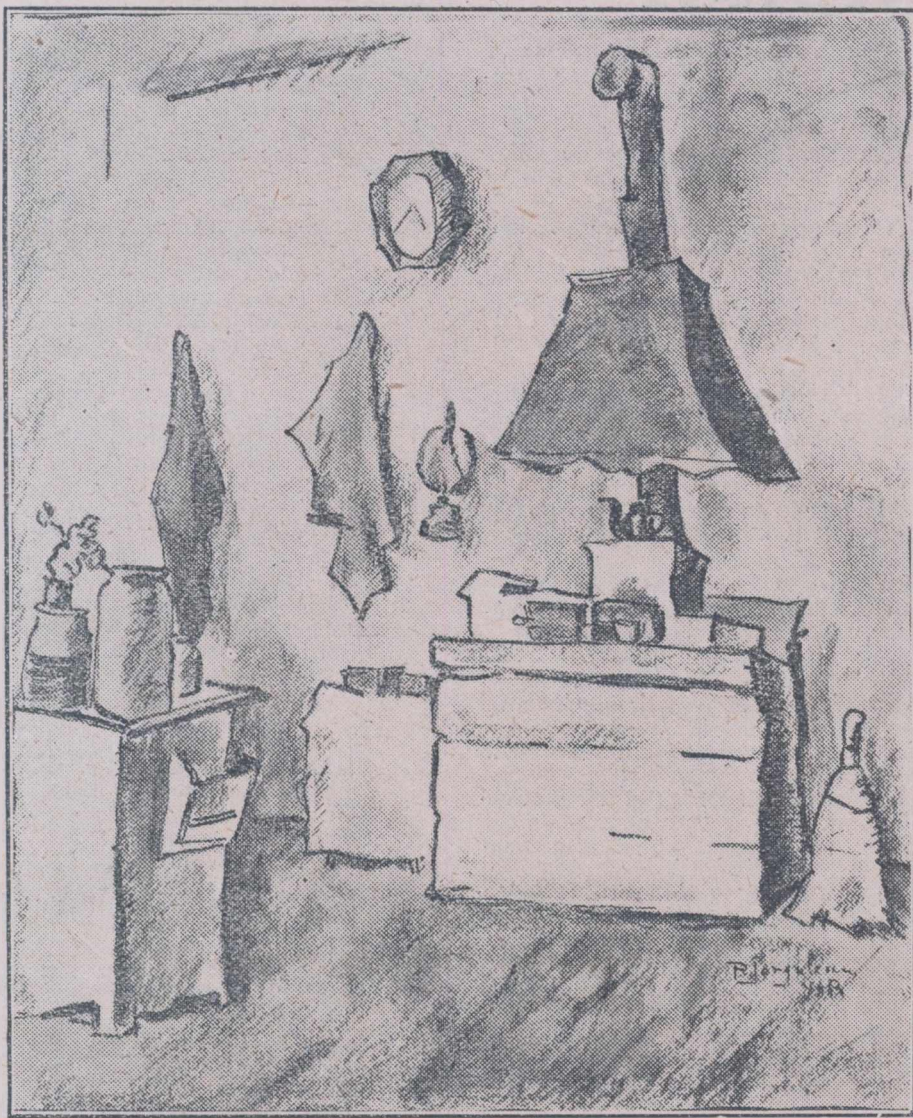
VLAD (mirat). Refuz?...

JUDECATORUL. Bine, dacă nu, spune pentru ce ai ridicat viața unui om de valoare, ca profesorul Pribai?... Cel mai destoinic, fala învățământului, om de inimă care n'a făcut nimănui nici un rău... Un om prin fața cărnii nu erai vrednic nici să-i treci...

VLAD. Știu!... Știu!... Părerea asta e a tuturor... Ca să fii scriitor mare, trebuie să fii profesor, ca să fii critic, trebuie să fii profesor... Aveți dreptate... Și criticorii să pară că sunt buni, scriu pe firmă că

C. ARDELEANU

P. IORGULESCU : STUDIU DIN MANGALIA, 1926

sunt absolvenți de Academie... Profesor, profesor... ca și cum ei ar fi supra oameni... Dumnezeu ști cine a fost Nietzsche?... ei bine, un rând scris de mine, nu dau pe întreaga cruditate a domnilor profesori cari știu gramatică, tot ce au scris alții, ce este talentul, geniul și nu știu nimic despre ceace sunt ei... Eu nu sunt profesor, dacă dumneata ai crezut, rău te-ai adresat mie...

JUDECATORUL (care tot timpul l-a privit îndoelnic). Crezi că m'ai prostiț?

VLAD. Nu eu.

JUDECATORUL (lovind cu pumnul în masă). Răspunde la întrebare: omorul.

VLAD (calm). Foarte ciudat îmi păreți... Vorbiți de profesori și acum de omor... Nu înțeleg nimic.

JUDECATORUL. Nici nu trebuie să înțelegi... Recunoști că ai omorât?

VLAD. Dacă îți face plăcere.

JUDECATORUL. Nu dacă îmi face plăcere... Da?

VLAD. Da.

JUDECATORUL. Ai vrut să furi, n'ai avut bani?...

VLAD. N'am avut bani.

JUDECATORUL (grefierului). Era în lipsă.

VLAD. Eram în lipsă.

JUDECATORUL (grefierului). Citește ultimul rând!...

GREFIERUL (citind)... recunoaște crima spunând că mobilul a fost furtul, fiind în lipsă de bani.

JUDECATORUL (lui Vlad). Și cât îți trebuiau, mulți?

VLAD. Mulți...

JUDECATORUL. Pentru vin?... pentru femei?... sau pentru cărți...

VLAD. Cărți.

JUDECATORUL. Și cum ai procedat?

VLAD. Așa...

JUDECATORUL. Așa. Cum așa?... Ai pândit momentul când era singur în casă?

VLAD. Când era singur în casă.

JUDECATORUL. Și atunci te-ai repezit, i-ai dat mai multe lovituri... (Vlad se uită speriat căutând cu ochii prin scenă. O rupe de fugă, să iasă, gardianul îl prinde).

JUDECATORUL (Poruncitor gardianului). Pune-l în fiare!.. (gardianul îi pune fiarele de mâni).

VLAD (se sbate). Nu... Nu... Nu vreau...

JUDECATORUL. Lasă, lasă... Nu te agita. Libertatea prețuește mai mult când nu o ai.

VLAD. Nu pot scrie... Sunt grele... (copilăros, gardianului). Scoate-mi-le te rog... Te rog... (după un timp, cu necaz). Ho-tute!...

JUDECATORUL. Să continuăm.

VLAD. Imi rup mânilor... Sunt grele... (se sbate). Scoate-mi-le...

JUDECATORUL (autoritar). Să taci!

VLAD (speriat). Să tac.

JUDECATORUL (grefierului). Citește de la început, nu mai știu nimic.

GREFIERUL (citind). Vlad Dumbrăveanu, de treizeci și opt de ani, fără profesie, în dimineața zile de cinci Septembrie, anul curent, a pândit momentul când victima, Profesorul Priboi, era singur în cameră și, nevăzut de nimeni, s'a

repezit asupra ei, dându-i mai multe lovituri de cuțit până ce a căzut la pământ. Mobilul crimei este furtul, asasinul fiind un pasionat jucător de cărți. În timpul înstrucției, a trebuit să fie pus în fiare deoarece a încercat să evadeze din chiar fața noastră.

JUDECATORUL (grefierului). Ai scri întocmai?

GREFIERUL. Intocmai, domnule Judecător. Exact...

JUDECATORUL (lui Vlad). Și cum s'face că n'ai furat nimic?... Ai auzit vre-mișcare, vre-o ușă deschizându-se?

VLAD. Da, am auzit, am auzit...

JUDECATORUL. Venia cineva...

VLAD. Venia cineva.

JUDECATORUL. Și atunci ai fugit.

VLAD. Am fugit... (rugându-se). Luați mi fiarele. Sunt grele... Ce vreți de la mine?... Ce v'am făcut?... (gardianului) Domnule...

GREFIERUL (recapitulând, la început mormăie neînțeles, trecând ochii peste rânduri, apoi mai tare). A tras mai mult lovituri de cuțit până victima s'a prăbușit la pământ. Auzind că se deschide ușă, a trebuit să fugă, fără să mai aibă timpul să fure ceva...

JUDECATORUL (lui Vlad). Și te-ai dus jos, te-ai spălat pe mâni și te-ai culcat.

VLAD. M'am culcat.

JUDECATORUL. Pe profesor îl cunoșteați de mult?

VLAD. De mult.

JUDECATORUL. Te duceai pe la el prin casă?

VLAD. Da, mă duceam pe la el prin casă.

JUDECATORUL. Și tot tu i-ai spus, de sigur, că e un apartament gol în acelaș imobil în care locuiai, l-ai sfătuit să se mute să-l poți prăda și omorâ.

VLAD (neînțelegător). Nu știu ce vorbiți dumneavoastră, cu n'am omorât pe nimeni... Vreau, vreau să omor... Sunt mii de crime, mii de criminali și eu nu pot ucide... Nu pot ucide... Imi pare rău lăsați-mă, sunt obosit, obosit, obosit. Credeți poate că sunt Isus?... Nu, nu sunt Isus, sunt un biet om.

JUDECATORUL (râzând). Îți pare rău? Cred și eu...

VLAD. Imi pare rău...

JUDECATORUL. Că l-ai omorât... (grefierului). Povestea tuturor tâlharilor...

(lui Vlad). Ei, vezi?... Nu puteai să faci mărturisirile acestea dela început, fără să fi încercat să fugi? Ai asasinat și încă cu premeditare, n'ai nici măcar, circumstanțe atenuante... O să te duci la sare.

VLAD. ?...

JUDECATORUL. Da!... (după un timp) Ai mai fost condamnat vre-o dată.

VLAD. Da.

JUDECATORUL. Tot pentru furt?

VLAD. Tot pentru furt.

JUDECATORUL. Bine!... (grefierului) Cu un cinism revoltător, amănunțește crima comisă... Recidivist... După declarații făcute, rezultă că mai are o condamnată la trecutul său, tot pentru furt și încă care de asasinat... (după un timp, gardianului). Du-l dincolo!

GARDIANUL. Hai!...

VLAD. (umilit). Fiarele... sunt grele

GARDIANUL (il împinge în camera de ușa zebrelită, încue și ese să stea la ușa de intrare).

GREFIERUL (după un timp, lingusitor) Domnule judecător... (dă din cap și face gest de laudă). Să dea Dumnezeu să trăiești Afacerea asta...

JUDECATORUL (cu satisfacție reținută). Intr'adevăr... E un caz rar. N'ai vrut?... Încerca să faci pe nebulul... Câr

recunoaște crima, când nu...

GREFIERUL. O să vorbească toa

Bătrânul fierar

de BENEDEK ELEK

Dum rătăciam prin pădure, m'a cunoscut deodată dorul să colind pe rând impele locuri ale copilăriei. Oare otul Domnului, unde pe vremuri strășii mei se ascundeau de frica Tătarilor, fi rămas același codru înfricoșat, așa m-l-am văzut cu ochii de copil? Și în-ța paragină pietroasă imi va părea eaș pustietate nesfârșită, și tot așa de umoasă, cu zăplazul ei de goruni, ca inioară? Pe atunci imi părea mai frumosă decât o icoană pictată, iar cadrul mai frumos încă. Și măcar că soarele ia atunci își fulgera, de după creasta antelui razele, mă cuprinsese o sete chitoare; — simțeam că mă voi istovi, că nu mă voi adăpa cu apa tămăduire din fântâna curgătoare a „Pârâia-lu”. Sburdalnicul păru de munte lta voios la picioarele mele: mi-aș fi titut potoli setea; dar nu era așa setea mă ardea, ci dorul sufletului. Dorul, setarea după locurile de odinioară.

Am pătruns mai adânc, tot mai adânc și unul după altul mi se înfășură aintea ochilor sfintele lucruri din trett. Printre altele și copaci, pe cari i-am cunoscut îndată, — și am salutat cu o curie copilărească pe bunii mei prieni de odinioară. Așa trebuie să fie: în paci sălășluiesc suflete; — la vederea orurilor neînsuflețite inima noastră i obișnuiește să svănească mai tare; r iată, când zăresc de departe bătrâ- il gorun din marginea cărării, inima mi bate mai puternic și fără voce îl sat: „Bună ziua să dea Dumnezeu, bă- nule gorun!”. Li cercetez cu dragoste idăcina, trunchiul, crengile. Pe cele ai multe frunzișul e încă bogat, dar pe acuma câte-o creangă uscată, goșe, dă semn de încăruntire: de-acuma oar ciocănitorele de-l vor mai bate, lte paseri nu se vor mai adăposti în el. Și amintirea mă fură și dorul mă oartă... Așa am ajuns jos, în valea cea gustă; de jur împrejur, ca niște pazi- ici credincioși, munți uriași, împăduriți, zăresc valea de vânturi și furtuni.

— Ute, fierăria! Vechea fierărie dela ank!

Liniște, pretutindeni liniște mută, in- orătoare. Mai stă și acum acolo, deasu- ra văii, roata cea grozavă, pe care odi- noară o vedeam mai mare, mult mai mare ca acum; stă, stă acolo nemiscată, u spătele-i lungi, putrezite; — și așa um stăruiește încremenită în lăcere, estește jalnic pustiirea, amara amăgire miilor de muncitori. Măruntele căsuțe indrilitate au rămas fără uși și fără fe- estre. Prin grădinile de zarzavat au nă- pădit buruienile și mărăcinii. Ici-și-colo rămășițe de carbuni amestecați cu ce- rușe și noroi; unelte vechi, nefolositoa- re, jalnice amintiri ale trecutului, de

pe când dăinuia pe aci o viață harnică, de pe când roțile văjăiau și uruiau, și ră- sunau munții de puternice lovituri de ciocan, iar cântecul fetelor muncitoare plutea lin deasupra văii. Și astăzi parcă invie înaintea ochilor mei Catița cea fru- moasă, sălbatică floare pădurică — fata bătrânului fierar cel. Parcă acum o văd cu părul ei bălai — auriu, cu na- sul mic, pușintel obraznic, — astăzi știu, că toate fecioarele cehe îl au astfel; — dar fie, că era frumoasă! Și pe încetul amintirea spălăcită începe să se limpe- zească. Într-o bună zi Catița dispăru din făuriște. A fugit cu boierul cel tânăr, cu fiul stăpânului fierăriei: Daniil, care nici nu s'a mai întors de-atunci. A lăsat tatălui său fierăria; las'ă bată el fierul, să toarne el vasele de metal: pentru toa- te fierăriile din lume n'ar fi dat pe Ca- tița lui cea bălaie.

Dar asta s'a întâmplat demult, demult; ce știu eu cât va fi dănuit dragostea boerașului Daniil. Bătrânul Lincsak, ta- tăl Catiței, a rămas aici, — văduv, fără copii, inima lui a rămas legată de locu- rile acestea, de valea și de pădurea a- coasta, cu toate că nu s'a născut aici. Cum rătăcesc printre căsuțele părăgi- nite, văd deodată una cu ușa și ferestre și când ajung mai aproape, zăresc în prag, ghemuit, un bătrân veștejit de vreme. Privește dus cu ochii mici și șterși pierduți în gol, și nici nu clipește când pășese fără veste lângă el.

— Bună ziua, moșule. D-ta păzești fierăria?

Se uită la mine mirat. Din privire îi deslușesc răspunsul întrebător: adevă ce-aș mai păzi?

— Au încetat lucrările? Când?

— O, ho — mormăi bătrânul. De- mult.

Începu să socotească pe degetele-i sub- țiate și sbârците.

— Sunt vre-o nouă ani de atunci.

— Și d-ta cu cine trăiești aici?

Bătrânul fierar răspunse:

— Cu bunul Dumnezeu. Mi-e deajuns cu atâta.

Dar n'a spus adevărul deplin moșnea- gul, căci în clipa aceea văzui o fetișcamă elergând spre noi. Avea părul bălai — auriu și nasul mic, pușintel obraznic.

— Vino, bunicule, am gătit ciorba.

Bătrânul răspunse pornit:

— Pentru ce ai mai eșit afară? Ce te arăți așa? Cară-te înlăuntru!

Avea în mână o nuia cu care bătea mănios pământul, — și repede de vre-o trei ori: cară-te înlăuntru!

Și zisei bătrânului:

— Nu-ți înțeleg mânia, moșule. A greșit copila cu ceva?

Se feri să-mi răspundă la întrebare.

— Mă mir cum ai rătăcit d-ta pe aici. De când au încetat lucrările, n'a mai căl- cat picior de boier pe aici. Nici diavolului nu-i plac locurile acestea, cu toate că nu se află pe lume loc mai frumos ca ăsta. Uite, Domnule, pădurea asta! Ai văzut cândva una mai frumoasă? Ehei, pe vremea aceea nu-mi tremura încă mâ- na! Pe înserate luam pușca pe umăr, mergeam la pândă și numai către miezul nopții mă întorceam acasă. Cunosce fiece copac, fiece tufă. Mulți vlăstari au cres- cut copaci mari de când trăiesc eu pe aici... Am fost omul de încredere al stă- pânului. În fiecare seară mă întreba: Ei, Lincsak, ești obosit? Nu cucoane. Ia-ți dar pușca. Că iar au început să umble mistreții. Câte odată venea și cucoanașul

Daniil... Știi... Daniil. Acum înțeleg de ce nu-i prea plăcea să vină cu noi.

— Bunicule, vino odată!

— Taci! Nu mi-e foame

Continuă tulburat, fără nici o legătură.

O fată cum era Catița! S'ar fi cuvenit să fie prințesă. Să fi văzut, Domnule, ce soiu de fată. Da' frumoasă mai era! Ca un bujor. Și s'a întors acasă: giocel ofi- lit. Daniil a fost un ticălos, un tâlhar. Pe tatăl său l'a nenorocit. Pe fata mea a băgat-o în pământ, Da, dar și el a păpăt-o. Dacă ai fi văzut d-ta ce fierărie a fost aici! Și ce s'a ales acum de ea... Oda!ă numai: paff! Și totul s'a sfârșit. Puteam pleca fiecare: drum încoace, drum în- colo. Eu tot așteptam, tot așteptam: ce se va alege acum? Tovarășii mei își fa- ceau bagajele blestemând, femeile și co- pii plângeau, țipau; plecară cu toții, nu- mai eu nu m'am urnit din loc.

— Da' d-ta ce mai vrei, moșule? mă întreba unul și altul.

— Ce vreau? Nimic, rămân aici.

— Ai înnebunit? Aici nu vei mai că- păta de lucru cât vei trăi.

— Nu-mi pasă — ziceam — rămân aici cu toate astea. Copilița asta era atunci de vre-o cinci ani, plângea și ea: haide, bunicule, să plecăm și noi, aici ne mă- năncă ursu. Zădarnic, domnule, picioa- rele plecau dar inima rămânea aici. Dumnezeu să te binecuvânteze Catița! Plecam și mă întorceam, îngemunchiam în fața mormântului și plângeam ca un copil: nu te părăsesc Catița, nu. Și apoi și pădurea parcă-mi vorbea: — Da' tu unde vrei să mai pleci acum la adânci bătrânețe? Nu mai poți prinde rădăcini aiurea, moșnege. Oamenii râdeau: D-ta ești un bătrân nebun, Lincsak, O să mori aici de foame. Nu ascultam de răsetele lor. Mi-a rămas ce mi-a rămas din vre- murile bune de odinioară. Mi-e deajuns atât.

— Bine, bine, moșule, dar ce se alege de micuța Catița?

Clipi din ochi cu înțeles. Nu te teme domnule, n'o să-i mai umble așa ca mă- sei. O păzesc ca ochii din cap.

Micuța Catița pândea mereu la fereas- tră; auzia bine toate vorbele bătrânului. Dădea din cap, parcă ar fi încuviințat toate spusele bunicului: bine, bine, bu- niculture, om mai vedea noi.

... În drum spre casă, la o bătaie de pușcă depărtare de fierărie, zării pe ci- neva, îmbrăcat în haine de vânătoare, strecurându-se printre tufisuri. Era un flăcăiandru tinerel — abea îi mija mu- tața; — așa trebuie să fi fost pe vremuri cucoanașul Daniil.

Păzește, păzește-ți numai bine pe micu- țta ta Catița, sârmanule fierar bătrân.

(trad. din ungară de) IOAN LUPU

BENEDEK ELEK este fără îndoială cel cel mai de seamă dintre scriitorii unguri dela noi. Prin vârstă și matala prin ac- tivitatea literară pe care o depune neobo- sit, el este decarul și conducătorul spiri- tual al vieții literare ungurești din Ardeal.

Autor a nenumărate nuvele și poveș- tiri, a scris și un roman din viața se- cuilor, dar este prețuit mai ales pentru arta fină cu care prelucrează basmele și legendele secuiești, într-o lectură plăcută și cuceritoare chiar și pentru cei mai pretențioși cititori.—Odinioară a tradus și câteva basme românești.—Dacă ar fi să-l asemuim unui scriitor român: am aminti pe Slavici.

În prezent, din satul Bășanii Mici, lo- cul său de naștere, conduce o revistă pentru copii și una literară; și continuă să fie îndrumătorul mișcării „popora- niste” a literaturii ungurești ardene.

umea, nu-i vorbă că are și de ce. Cine o ceti dosarul, numai acela poate să-și dea seama de ce va să zică o adevărată instrucție...

JUDECATORUL (același). Cred și eu... (satisfăcut). Eh!... Să mai poftescă acum avocatul.

GREFIERUL. Vine și el?

JUDECATORUL. Da, cu doctorul expert și...

C. ARDELEANU

Hume, filozoful englez, care se îngrășase la bătrânețe, călătorea într-o zi pe vapor cu frumoasa lady Wallane, deodată se deslănțui o furtună mare.

Lady Wallane îl rugă pe Hume s'o încurajeze în situația disperată în care se aflau amândoi, dar filozoful îi spuse cu sânge rece că e foarte probabil ca în curând să cadă amândoi pradă peștilor.

— Și pe cine crezi că au să mănânce întâiu? întrebă lady Wallane.

— Cei mănăciși se vor repezi desigur întâiu la mine, răspuse Hume, dar gurmanzii vă vor prefera pe dumneavoastră.

Mark Twain însuși se ducea pe un funcționar superior și fu condamnat la opt zile închisoare. Era în tinerețea sa.

Mai târziu un reporter îl întrebă ce impresii a căpătat din pușcărie.

— Doamne! răspuse Mark Twain, când ești mai atent în închisoare, observi că și acolo sunt nemernici, ca pretutindea.

Uneori, Mark Twain se ducea la biserică. Într-o zi se duse atras în special de reclama unui preot care afirma că predică sa va dura numai cincisprezece minute, va fi interesantă și înviorătoare.

Toate au mers bine la început. Twain era atât de încântat, că hotărî în sinea lui să arunce în cheta din biserică cel puțin o sută de dolari.

Dar preotul nu se ținu de cuvânt. Predica nu mai lua sfârșit. După o jumătate de oră, Twain își reduse donația la cincizeci de dolari. După patruzeci de minute nu mai voi să dea decât zece.

Când punga cu cheta se apropie de dânsul și preotul tot mai vorbea, umoristul fură douăzeci de cents.

Mark Twain povestește, într-o zi:

— Voind să fac o scurtă călătorie pe vapor dealungul coastei, la sud de New-York, mi se spuse, când am luat biletul, că voi avea de tovarăș în cabină pe un maior Reynolds. Mi-era indiferent. Dar pe urmă m'am bucurat, căci maiorul acesta era din armata salvării și se numea Mary.

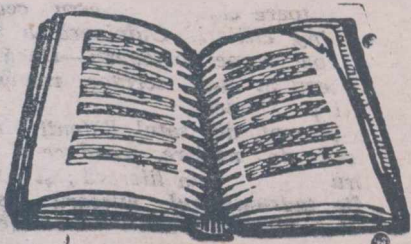
Mark Twain ținu o cuvântare cam așa, cu ocazia înmormântării unui prieten întim ucis de trăsnet:

— Preșosul nostru amic n'a avut să zacă mult timp bolnav. A murit repede și fără durere. Bunul Dumnezeu a apăsât butonul electric din cer. Și așa a fost executat scumpul nostru dispărut!

Mark Twain, fiind încă în viață, un ziar, prea bine informat, anunță moartea sa. El telegrafia ziarului în chestie:

„După părerea mea, aserțiunea dv. este exagerată!”

RUD. A. KNAPP

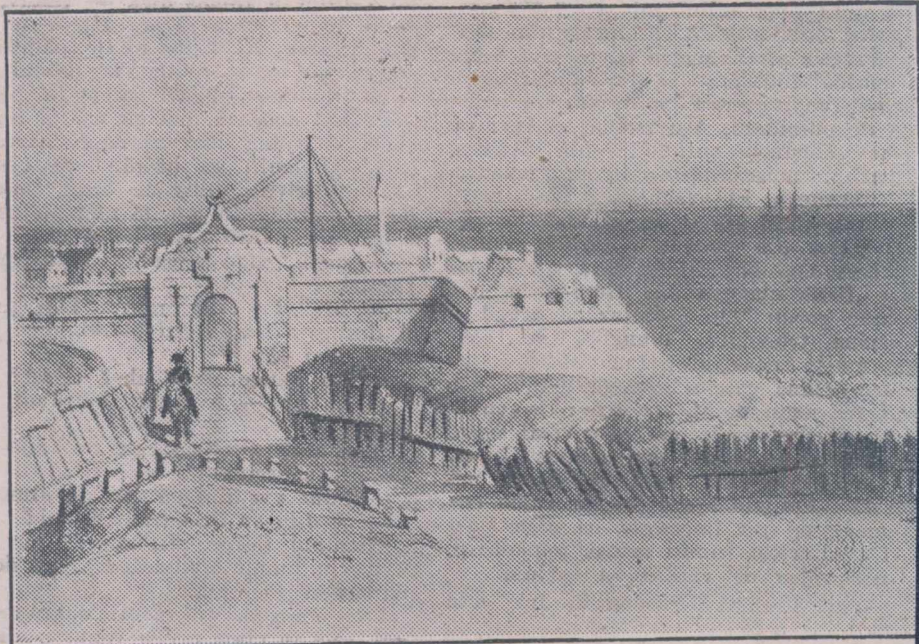

Hector de Béarn

de IOAN C. BACILA

Hector de Béarn a trecut prin țara noastră în anul 1828, în timpul războiului ruso-turc trimis de guvernul francez ca să însoțească pe Ducele de Mortemart în războiul ruso-turc. Ca tovarăși Ducele a luat pe Henri de Mortemart, Gerault de Crussol și Hector de Béarn, toți trei ofițeri și în seara de 1 Maiu 1828, acești trimiși ai guvernului francez, părăsesc Parisul, ca a doua zi să ajungă la frontieră și după ce trec prin Germania, Polonia rusească, ajung la Căminuța în fața Hotinului, trecând Nistrul cu trei poduri plutitoare.

De aici merg numai prin Basarabia și Dobrogea urmând armata rusească, călătorie care ține dela 1 Iunie până la 15 August, trec apoi la Odesa și la 5 Noembrie se întorc la Paris.

HECTOR DE BÉARN: CONSTANȚA, PORT FORTIFICAT, LA 1828
Din stampele Academiei Române

Toată această călătorie, Hector de Béarn o publică sub titlul *Quelques souvenirs d'une Campagne en Turquie 1828*, 1 volum în folio cu 62 litografii.

Pe câte o foaie anterioară litografiilor este scrisă călătoria. Acest volum este dedicat lui Casimir Duce de Mortemart, în amintirea călătoriilor făcute împreună în timpul războiului ruso-turc, pe care l-a însoțit în războiu și în diplomație.

Dela acest călător, care este și un foarte bun desenator — pentru-că fiecare popas este însoțit de câte un desen luat la fața locului — ne-au rămas știri privitoare la mișcarea oștirilor rusești prin Țările Române, descrieri de orașe și de case pe cari le-a vizitat. Din cetirea călătoriei vedem că l-a impresionat mult steapa românească, locuința și traiul țaranului român și admirația ce o are față de frumusețea femeii române, de curățenia și grija cu care își ține gospodăria.

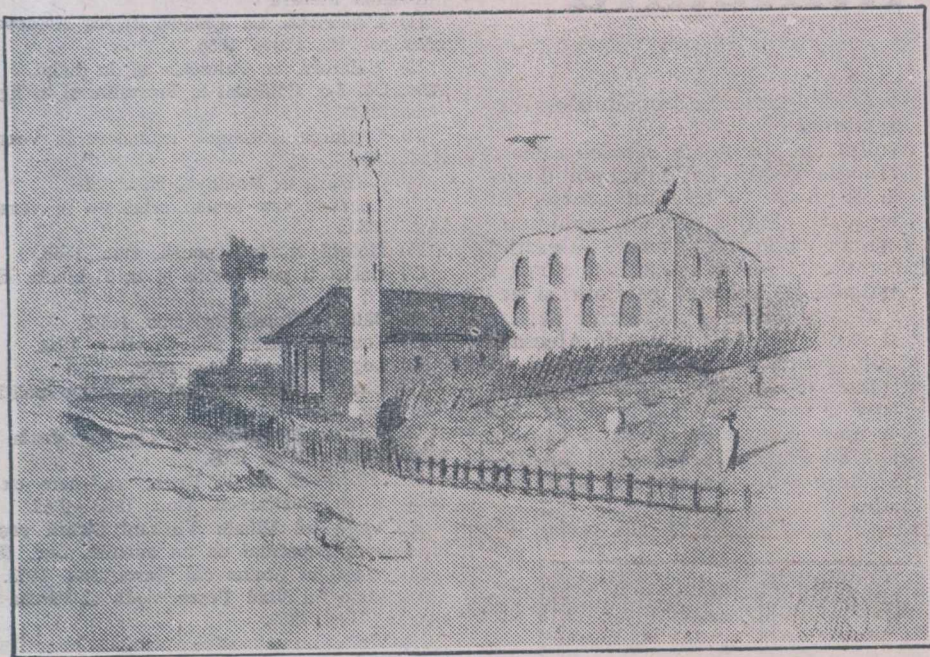
Dela Isacovici, punctul de plecare prin Basarabia, până la orașul Bălți trec printr'un sat Breșitani, apoi înfundă în stepa română, unde nu vede decât cârduri de berze și din când când colibe acoperite cu paie, de unde ieșeau oameni ca să-i salte înclându-se până la pământ. Trece prin orașul Bălți, Chișinău, Tighina, Ișmail și la 1 Iunie este la Bolgrad unde era strânsă armata rusească cu 1 tunuri, gata să treacă Dunărea. De aici trece în Dobrogea, la Babad, trece prin valea Carasului, vizitează Constanța, Bazargic. În ziua de 1 Iulie este la Varna, Șumla vine apoi la Bazargic vizitează în spec casa Pașei și descrie cu deosebită atenție această locuință cu două camere nelimitate, de soldat superior de soț al unui harem.

Dela Bazargic pleacă la Mangalia mic la Marea Neagră, fără pod dar cu plajă și moscheie minună. În ziua de 11 August este la Constanța și dela el aflăm că în anul 1828 Constanța era port fortificat la Marea Neagră, întărit cu ziduri creștate, cu un pont-levis spre uscat având o inscripție turcească deasupra și o fortificație puternică spre mare.

Dela Constanța pleacă cu o corăbierusească spre Odesa unde stă până la 5 Noembrie când pleacă la Paris.

Cartea lui, care este un jurnal în două volume, este un document interesant pentru țara noastră.

Desenurile cari se găsesc în acest memorial de călătorie sunt în număr de 25 și au numerele 6—25 și 37—Ele reprezintă: trecerea Nistrului la Isacovici pe trei brudine, interior

HECTOR DE BÉARN: VEDERI DIN ISACCEA LA 1828.
Din stampele Academiei Române

casă din orașul Bălți, vederea cetății Tighina, lagărul rusesc dela Bolgrad, trecerea armatelor rusești peste Dunăre. Apoi sunt vederi din Dobrogea: Vederea Isaceei, Babadagul cu faimoasa cazarmă și cișmea făcută de Sultanul Mahmud în 1806, apoi dă Valea Carasului, vederea orașului Bazargic cu moscheia și casa pașei, Mangalia, Constanța ca port fortificat

cu ziduri crenelate, și vederea cetății Constanța de pe mare.

Am amintit și aceste desene care sunt documente iconografice și sunt foarte interesante. Cu acest călător francez din primele decenii ale secolului XIX se adaugă încă unul la șirul cel mare al celor ce s'au perindat în Terile Române.

ION C. BĂCILĂ

Zi plumburie

din COLETTE

Lasă-mă. Sunt bolnavă și rea astăzi, cum e și marea. Adu cuvertura în jurul picioarelor, dar ia ceașca aceea care fumează și miroase a fân ud, a tei, a violete searbăde... Nu vreau altceva decât să întorc capul și să nu mai văd marea, nici vântul care aleargă, care se vede, în jocuri vesele pe nisip, în praf de apă pe mare. Aci freamătă, răbdător și stăpânit, ascuns îndărătul dunei, mai departe decât orizontul... Apoi se răpede, cu un strigăt războinic, sgâlțâie ca o mână de omblănele ferestrelor și împinge pe sub ușă, ca o dantelă străverzile, țărâna pasului său etern...

Ah! ce rău îmi face! Nu mai am în mine un loc ascuns, un colț adăpostit și mâinile cu care mi-astup urechile nu-l împedică să stăbată și să-mi răcească creierii... Gândului meu, dezbrăcat, măturat, împrăștiat, încerc în zadar să-i adun fâșiile; îmi scapă mereu tremurând, ca o haină zdrențuită, ca o pasăre pe care o ține de laba piciorului și care se liberează izbînd din aripi...

Lasă-mă, tu care vii cu blândețe, cu milă, să-mi pui mâna pe frunte... Nu mai pot suferi nimic și mai mult ca oricare, marea! Du-te de-o privește, tu care o admiră! Uite-o, lovește în terasă, ferbe, izbucnește în spume galbene, sclipește în culori de pește mort, umple aerul cu mirezme de iod și de putreziciuni fertile. Sub valul plumburiu, ghicesc abominabilul popor de animale fără picioare, turtite, lunecoase, înghețate... Nu simți că valul și vântul aduc până în odaia asta, miros de scoici putrezite?...

O! vino înapoi, tu care poți pentru mi-

ne aproape totul! Nu mă lăsa singură! Dă-mi sub nările mele pe care desgustul le subție și le decolorează, dă-mă mâinile tale parfumate, dă-mi degetele tale uscate, și calde, și subțirele ca livanțica din munți... Vino! Stai aproape de tot de mine, poruncește mării să se depărteze! Fă un semn vântului și el să vie să se culce pe nisip, să se învârtască în loc, cu scoicile... Fă un semn: se va așeza pe un ușor, și se va distra, cu o suflare, să schimbe forma colinelor mișcătoare...

A! elatini din cap... Nu vrei, — nu poți. Atunci, du-te, părăsește-mă fără sprijin și să vie furtuna să dea jos zidul și să intre și să mă ducă! Ești din odae, să nu mai aud zgomotul inutil al pasului tău. Nu nu, nu vreau mângâieri. Mâinile tale vrăjitoarești și privirea ta grea și gura ta care dizolvă amintirea altor guri, n'ar avea azi nici o putere. Regret astăzi pe cineva care n'a posedat înaintea tuturor, înaintea ta, înainte de a fi femeie.

Sunt dintr'un ținut pe care l-am părăsit. Tu nu poți opri ca la vremea asta, acolo, să se răsfețe la soare un lanț plețit de păduri. Nimeni nu poate opri ca la vremea asta, acolo, rădăcinile arborilor să înoate în iarba adîncă de un verde delicios și liniștitor de care îi e sete sufletului meu...

Vino, tu care nu știi, vino să-ți spun încet: mireazma pădurilor din ținutul meu e ca a fragilor și a trandafirilor! Ai jura, când tufele de măcieș sunt înflorite, că undeva se coace un fruct, colo, aici, aproape de tot, — un fruct nevăzut pe care îl miroși numai, deschizând nările. Ai jura, când toamna pătrunde, răbind frun-

zișul căzut, că un măr prea copt a căzut jos și tu îl cauți și îl miroși, aici, acolo, aproape de tot...

Și dacă ai trece, în lunie, prin livezile cosite, la ora când luna își șiroește lumina pe stogurile rotunde care sunt dunele din țara mea, ai simți, la mireazma lor, că ți se deschide inima. Ai închide ochii, cu mândria aceea gravă sub care tu îți ascunzi voluptatea și ai lăsa capul în jos, cu un suspin tăcut...

Și dacă ai veni, într'o zi de vară, în satul meu, în fundul unei grădini pe care o cunosc, o grădină întunecată de verdeață și fără flori — dacă ai privi, albăstrind în depărtare, un munte rotund pe care pietrele, fluturii și scafeții se colorează cu acelaș azur liliachiu și prăfuit, ai uita de mine și te-ai așeza acolo ca să nu te miști până la sfârșitul vieții!

Mai este încă, în ținutul meu, o vale îngustă ca un leagăn unde, pe înserate, se lățește și plutește o scamă de păclă, o păclă subțirică, albă, vie, un grațios spectru de ceață culcat pe aerul umed... Insufletit de o lentă mișcare de undă, el se topește în el însuși și se face rând pe rând nor, femeie adormită, șarpe languros, cal cu gât de himeră... Dacă stai prea mult aplecat deasupra văii înguste, sorbind acru înghețat care susține ceața vie ca un suflet, un tremur te va cuprinde și toată noaptea vei visa rău...

Ascultă încă, dă-mi mămile într'ale mele: dacă mergi, în ținutul meu, dealungul unui drumec pe care îl cunosc, arămiu și mărginit cu degetele de un trandafiriu aprins, ai crede că urci cărarea fermecată care duce dincolo de viață... Cântecul săltăreț al bondarilor căptușiți cu catifea te duce, bătându-ți în urechi odată cu sângele inimei — până la pădure, sus de tot, unde se sfârșește lumea... E o pădure veche, uitată de oameni și asemănătoare cu Raiul, ascultă bine, căci...

Cum te-ai îngălbenit și ce ochi deschizi! Ce ți-am spus? Eu nu mai știu... vorbeam, vorbeam de ținutul meu ca să uit marea și vântul... Acum te văd pîlînd și cu ochi geloși. Mă rechemi la tine, mă simți atât de departe... Trebuie să fac drumul întreg înapoi, trebuie ca încă odată să smulg din ținutul meu, rădăcinile ce-mi sunt înțipte acolo și care sîngeră...

Iată-mă! sunt din nou a ta. Voiam numai să uit vântul și marea. Am vorbit în vis... Ce ți-am spus? Nu crede! Ți-am vorbit desigur despre o țară de minuni, unde savoarea aerului îmbată?... Nu crede! Nu te duce acolo: ai căuta în zadar. N'ai vedea decât o câmpie cam tristă pe care o întunecă pădurile, un sat tăcut și sărac, o vorbă umedă, un munte albăstriu și sterp unde nici caprele nu se pot hrăni.

M'am întors acum, iată-mă. Dar unde s'a dus vântul în lipsa mea? In ce adăncătură de dună stă îmbufnat, obosit? O rază subțire, strânsă între doi nori sulțiază marea și răspunde dincoace în flaconul acesta unde joacă în loc...

Azvirle pledul, mă înăbușă, Privește! marea începe a se înverzi... Deschide ferestra și ușa și să alergăm spre sfârșitul auriu al acestei zile întunecate, căci vreau să culeg pe prund florile țării tale aduse de val, — scoicile, flori neperitoare sfoliolate în petale de sîdef trandafiriu...

Traducere de ALICE GABRIELESCU

Dimitrie Bolintineanu

1819—1872

Poetul D. Bolintineanu, ca și V. Alecsandri și alții, aparține epocii în care a trăit.

Opera sa literară este oglinda fidelă a unor frământări istorice față de care posteritatea păstrează cu credință, cultul amintirii și respectul sfânt al unui sacrificiu nobil. Dacă vom încerca să valorificăm estetic opera sa poetică și literară desigur vom fi siliți să facem aprecierea nemeritată a unui poet ce și-a servit cu entuziasm contemporanii și care în același timp a fost și idolul acelor vremuri apuse și neînțelese pentru noi.

Transportându-ne în epoca dela 1848 și aceleia care i-a urmat, înțelegând pe deplin mediul și preocupările ei, numai așa vom fi în stare să judecăm cu dreptate pe poetul D. Bolintineanu.

Valoarea literară a unui scriitor nu trebuie să fie judecată decât în cadrul istoric. Numai așa vom realiza o critică dreaptă și nepărtinitoare.

Născut în satul din preajma Bucureștilor, Bolintineanu din vale, care a schimbat și numirea de origine macedoneană a poetului, Bolintineanu a fost adus de tatăl său în anul 1829 în capitală. Aici intră în casa unui boier protector care îl dă la școală. Studiază clasele primare la o școală particulară dela Colțea și apoi liceul Sf. Sava. De tânăr intră ca funcționar la postelnicie în biroul „pricinilor suditești“.

În 1845 Asociația literară, înființată de frații Golești, trimite pe poet la Paris pentru a-și continua studiile. Acolo Bolintineanu a cunoscut mulți din marii autori ai Franței, dar cunoștințele sale literare de acasă nu i-au permis să-și formeze o cultură prea serioasă. Autorii lui favoriți erau aceia care se bucurau de o vâlvă mai mare pe acea vreme, romanticii, cu Victor Hugo și Lamartine în frunte. Aceasta se datorește poate și firei sale expansive și entuziaste, ușor influențabilă de tot ce era pompos și exagerat.

Revoluția dela 1848 îl cheamă în țară unde avea să joace un rol însemnat alături de fruntașii mișcării. În succesul întâmpinat de revoluționari, îl aruncă iarăși peste hotare. El pribegeste câțeva vreme prin Transilvania și pe la Constantinopol pentru a se reintoarce după scurt timp iarăși la Paris.

În anul 1859 vine în țară și ajunge ministru de instrucție publică sub Cuza. Activitatea sa în acest domeniu a fost dintre cele mai bogate și mai rodnice. Pe timpul lui s'a înființat Universitatea din București și tot el a întemeiat primele școli românești în Macedonia.

Detronarea lui Cuza în 1866 îl silește să se retragă pentru totdeauna din viața politică, ocupându-se numai cu literatura. Noua îndeletnicire i-a procurat frumoase momente de mulțumire sufletească dar și mari mizerii materiale. Desigur conducătorii de pe atunci ai Statului nu aveau vreme să se ocupe și de soarta scriitorului sortit să îndure cea mai neagră mizerie și care avea să se stingă în anul 1872 la 20 August în spitalul Pantelimon.

Activitatea literară a lui D. Bolintineanu a fost foarte vastă și variată. Ceea ce l-a răcut însă cunoscut și apreciat în mod elogios de contemporani a fost opera sa poetică propriu zisă. Încă din anul 1842 când publică în „Curierul de ambe-sexe“ a lui Eliade poezia sa „O fată tânără pe patul morții“, Bolintineanu culege cele mai frumoase succese și critice

favorabile din partea îndrumătorilor literari de atunci.

Desvoltat sub influența școlii romantice franceze poetul își îndreaptă domeniul de inspirație în trecutul istoric. Patriotismul său politic căuta o notă analogă și în domeniul literar. Dealtfel toată popularitatea din trecut a poetului a fost câștigată de sufletul patriotic și entuziast al legendelor și baladelor sale.

Când acest gen a fost reluat de Alecsandri și alii, poetul a fost dat uitării și nu a mai rămas de pe urma lui decât amintirea vagă a unei glorii uitate și melodia tristă a unor balade de ale sale cântate cu avânt de lăutarii populari și însuflețite cu tinerețea de școlari pe la serbările naționale.

D. BOLINTINEANU

Dacă Bolintineanu avea un talent mai puternic atunci desigur numele lui rămânea în literatura noastră pe aceeași scară de valoare ca și numele lui Uhland în literatura germană de exemplu. În perfectă ca formă, superficială și ușoară ca fond, opera poetică a lui D. Bolintineanu are în literatura noastră ca și opera sa literară în afară de aceea a valorificării artistice, opera lui mai trăiește încă în mintea noastră și va mai rămâne și în istoria literară ca o pildă vie de admirație exagerată inspirată de o literatură ce depășește domeniul unei arte durabile și originale.

GH. CARDAȘ

SPICUIRI BIBLIOGRAFICE :

- A. — Opera, ediții :
- 1) Poezii în „Propășirea“ (Iasi 1844) și în „Curierul românesc“ (Buc. 1846).
 - 2) Colecție de poeziile d-lui Bolintineanu. Buc. 1847.
 - 3) Poporul suveran, gazetă politică. Buc. 1848.
 - 4) Junimea română, ziar, Paris 1851.
 - 5) Foale volantă : 1851, Maiu 30. (Manifest contra protectoratului rusesc).
 - 6) Albumul pelerinilor români, Paris 1851.
 - 7) Cântece și plângeri, Iasi 1852.
 - 8) Les principautés roumaines. Paris 1854.
 - 9) Poezii vechi și noui. Buc. 1855. Cu o prefață de Radu Ionescu.

10) Manoil, roman național. Iasi 1855 și în „România literară“.

11) L'Autriche, La Turquie et les Moldovalques par B., Paris 1856.

12) Călătorii în Palestina și în Egipt, Iasi 1856, Ed. 2-a, Călătorii la Ierusalim și în Egipt, Buc. 1867.

13) Cântarea României, traducere în versuri, Buc. 1858.

14) Călătorii în Moldova, Buc. 1858.

15) Legende sau basme originale în versuri, Buc. 1858.

16) Melodii române, poezii, Buc. 1858.

17) Călătorii pe Dunăre și în Bulgaria. Buc. 1858.

18) Bătăliile Românilor, Buc. 1859.

19) Nemesis, satire politice, Buc. 1861.

20) Legende noi, Buc. 1862.

21) Elena, roman original de datine politico-filozofice. Buc. 1862.

22) Călătorii la Români din Macedonia și muntele Atos, Buc. 1863.

23) Mizerabilii de V. Hugo, traducere cu A. Zane și M. Costinescu, Buc. 1862—1863.

24) Viața lui Mihail Viteazul făcută pentru înțelegerea poporului de un anonim. Buc. 1863.

25) Viața lui Ștefan cel Mare, Buc. 1863.

26) Viața lui Vlad Tepeș Vodă și Mircea cel Bătrân, Buc. 1863.

27) Vizita Domnitorului Principatelor unite la Constantinopol, Buc. 1860.

28) Poezii atât cunoscute cât și inedite, Buc. 1865.

29) Eumenidele sau satire politice, jurnal în versuri, Buc. 1866.

30) Călătorii în Asia mică. Buc. 1866.

31) Brises d'Orient, poesies roumaines traduites par l'auteur. Paris 1866.

32) Mihail Viteazul condamnat la moarte, dramă în 3 acte. Buc. 1867.

33) Conrad, poemă în 4 cânturi, Buc. 1867.

34) Ștefan Vodă cel berbant, dramă în 4 acte. Buc. 1867.

35) Alexandru Lăpușneanu și După bătălia dela Călugăreni, dramă, Buc. 1868.

36) Ștefan George Vodă sau Voi face Doamnei tale ce ai făcut Jupănesei mele, dramă istorică, Buc. 1868.

37) Domniile regulamentari și istoria celor 3 ani dela 11 Februarie până astăzi, Buc. 1869.

38) Viața lui Cuza, memorii, Buc. 1869.

39) Negăsirea de religie, de patrie și de dreptate la Români, Buc. 1869.

40) Ielele, graine și epigrame politice, Buc. 1869.

41) Traianida, poemă epică, Buc. 1869—1870.

42) Viața lui Traian August, fondatorul neamului românesc, Buc. 1869.

43) România roabă la Austro-Maghiari, Buc. 1869.

44) Cartea poporului român, cugetări filozofice și politice... Buc. 1869.

45) Poezii din tinerețe nepublicate încă, Buc. 1869.

46) Sease drame istorice. Buc. 1869.

47) Menadele, satire politice sociale, Buc. 1870.

48) Plângerile României, ode la Patrie, Buc. 1870.

49) Cleopatra regina Egiptului, Buc. 1871.

50) Ștefan Vodă cel tânăr, Buc. 1871.

51) Poezii, culegere ordonată de însuși autorul, cu o prefață de G. Sion, Buc. 1877, ed. II, Buc. 1899.

52) Opere complete, Poezii, Buc. 1905. Cu o prefață de Șt. O. Iosif.

53) Scrisori din exil, publicate de N. Cartoian în „Neamul românesc literar“ I (1908—1909) și III (1911).

PORTRETUL

(Din vrafal scrisorilor vechi)

Un prieten pictor îmi scrie:
 „Dragul meu, de câțiva ani Alexandru mă poftea stăruitor să zugrăvesc portretul mamei sale, o doamnă venerabilă, grasă și inexpressivă, despre care toată lumea spunea însă că are o inimă de inger.

„După ezitări nenumărate, am făgăduit să încep, în sfârșit studiile preparatorii. Ah!... tu știi ce penibilă tortură este munca de disecare sufletească a unui model, care nu are nimic grăitor în înfățișarea lui exterioară.

„Totuși, am urmărit timp de trei luni de zile, cu încăpăținare de detectiv, pe bătrâna aceea, care mi lăsa neconștient impresiunea unui mal de carne flască, lipsit de orice licărire omenească, lăuntrică. Toate schițele mele fipau incompetent în fața mea!...

„Dar într-o seară, într-o seară de Crăciun, am surprins o scenă, care m'a tulburat până la durere și pe care ți-o descriu întocmai.

„In fotoliul din fața sobei, sta bătrâna de povești cu nepoțica ei, copila lui Alexandru, un drăcușor micuț, ca o jucărie.

„Bunica cetia — sau se prefăcea că ceteste — într-o carte grasă și veche, cu scoarțele de piele și paftale de argint. Așa cetea bunica.

— „...a fost odată un împărat și o împărăteasă. Și împărăteasa era tare suferătoare, că nu avea o copilă, așa frumoasă și cuminte, ca tine..."

— „Bunică dragă, dar de ce nu avea împărăteasa nici un copil?

— „Dacă nu voia Dumnezeu să-i dea!...

— „Dumnezeu dă pe copii, bunico?..."

— „Poi... cine altul?

— „Si de unde ia Dumnezeu pe copii?

— „Din cer..."

— „Din cer??"

— „Da, da, da..."

— „Si Dumnezeu are mulți copii în cer, bunico?

— „Mulți!

— „Mulți tare?

— „O sută..."

— „O sută?... Și cine-i dă lui Dumnezeu copii, bunico?

— „Știu și eu, maică!

— „De ce nu știi bunico?

— „Am uitat..."

— „Uitat de tot?

— „Dar de ce uita tu, bunico dragă?

— „Dacă's bătrână..."

— „Cine ți-a spus că ești bătrână?

— „Parcă eu nu mă văd: părul mi e alb, n'am dinți..."

— „Nici eu n'am dinți.

Când mi-au căzut, mănica mi i-a aruncat pe acoperișul casei, să crească alții..."

— „Or să-ți crească, micuțo... or să-ți crească alții, mai frumoși, mai albi.

— „Si ție... și ție, și ție..."

— „Mie n'or să-mi mai crească d'acuma, nu, nu..."

— „Pentru că nu i-ai aruncat pe casă?

— „Ba nu, maică, dar pentru că's bătrână.

— „Bătrână tare?

— „Bătrână tare: de optzeci de ani..."

— „De optzeci de ani!..."

...optzeci de ani... cât mama?

— „Mai bătrână..."

— „Cât tata?

— „... (sărutând-o prelung în creștetul capului)... cât voi toți la un loc.

— „... (după o pauză, în care timp a examinat cu luare aminte șuvițele de păr argintiu ale bunicii)..."

...și eu am să mă fac bătrână, bunico?..."

— „Si tu, și maică-ta, și taică-tău..."

— „Cu părul alb?

— „Cu părul alb... mai vorbă!... ca și mine..."

— „... și fără dinți?

— „... fără dinți, firește.

(Liniște mare. Micuța examinează cu deamănuntul fotoliul pe care stă bunica. Ușa din fund se deschide și mama fetiței intră.)

— „Mamă, mămițeo... spune lui tăticu să ne cumpere încă trei fotole, încă trei fotole!...

— „Trei fotoliuri?... Pentru ce, încă trei?..."

— „Unul pentru mine, unul pentru tine și unul pentru tata... să stăm de vorbă cu bunica, la sobă, când om fi bătrâni tare..."

(Bunica își usucă pe furis o lacrimă și privește la nepoată, cu tristete mare).

— „Poi... eu... am să mă duc, până atunci, draga buniceții, dragă..."

— „(însăimântată)... unde vrei să te duci!

— „Sus... la Dumnezeu..."

— „De ce, la Dumnezeu?

— „... (privind fix, în vatra sobei, la un firicel de flacără ce se clatină stingându-se)..."

...are să mă cheme EL, să-mi spună ceva..."

— „Să-ți spună ceva?..."

Ce-are să-ți spună, bunico?

— „(Bătrâna aținteste ochii în gol — și vocea ei pare o șoptă de pe alte țărâmură)... ceva..."

— „Spune, bunicețo dragă, spune-mi și mie!

...spune-mi și mie!...

— „... (înseninându-se deodată, șopteste misterios în bucele auzii de pe urechea copilei)... are să-mi spună ce dar să-ți facă bunica ta de Anul Nou..."

— „... (sărind în brațele bunicii și sărutând-o pe ochi, pe nas pe frunte)..."

...ah!... du-te mai repede... du-te mai repede, bunico... du-te mai fuga..."

— „... (podidind-o plânsul și strângându-și nepoțica la sân)... Da, maică, se duce bunica, se duce, se duce..."

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Casa scriitorilor

— Inițiativa d-lui Petre Cătunaru —

O frumoasă inițiativă vine să pună capăt aceluiași romantism consecvent căruia scriitorul român va să-și poarte truda neajunsurilor între cafenea și casa albă a spitalului înainte de a poposi irevocabil, în primitivul pământ al țintirimului.

Formula poate să pară exagerată. Pentru cei cari cunosc însă neajunsurile breslei scriitoricești, pentru cei care știu că după aproape două decenii dela înființare „Societatea Scriitorilor Români” nu-și are încă un sediu în Bucureștii palatelor sportivo-bancare, pentru cei cari cunosc peripețiile obținerii unui teren și mai ales imposibilitatea, în condițiile materiale de astăzi, a ridicării unei case, tuturor acestora le va părea firesc să salutăm acea inițiativă grație căreia, „Societatea Scriitorilor Români”, se apropie de unul dintre visatele ei idealuri.

PETRE CĂTUNARU

D. Petre Cătunaru, un valoros scriitor, care unește frumoase însușiri literare, (cum schițele și nuvelele din viața dela țară sau mai ales drama sa țărănească „Rostogolirea” — din care cetitorii noștri au cunoscut o viguroasă scenă — lasă să se întrevadă), cu o hotărârită nobletă sufletească, a solicitat și obținut să pună întreprinda sa generozitate în slujba S.S.R-ului. D-sa va tipări, în chip de cărămizi, pentru „Casa Scriitorilor” — acea Casă pe care a râvnit-o între alții și regretatul Alexandru Vlahuță — un mare număr de cărți postale, artistice executate, cu autografe și notițe biobibliografice, ale scriitorilor români în viață.

Este inutil să stăruim asupra multiplelor foloase ale unei astfel de inițiative. Istorie literară fotografiată și la îndemâna multimei cetitoare, cărțile postale cu portretele scriitorilor răspunzând și unui firesc îndemn al cetitorului, încurajează totodată o operă de o nobilă utilitate cum este „Casa Scriitorilor”.

Am dori acestei inițiative tot succesul dacă n'am fi încredințați că ea se recomandă îndeajuns pe lângă publicul iubitor de literatură și dornic să ajute Casa Scriitorilor.

N. N. TONITZA

Notițe

CONFUZII... SAU CE ?

Mai acum câțiva ani un cunoscut polemist și gazetar vorbea în subsolul gazetei ce conducea despre cunoscuta idilă

Locuința mea de vară e la țară...

a lui BOLINTINEANU. E fără îndoială o eroare pe care ne stăpănim s'o calificăm decamdată.

Mai dăunăzi, aiurea, alt caz : ni se dă ca autor al „San-Marinei” ... Vasile Alecsandri, când lucrurile se petrec cu totul altfel.

În fine al treilea : numărul pe Maiu 1926 al revistei „Cartea” vorbește, la pag. 72, coloana a II-a despre :

„E multă vreme decând Alecsandri și-a bătut poc în Franțuzitele de meteahna noastră de a ne poci limba cu franțuzisme”.

E unicul caz pe care-l precizez, întâi pentru că e mai recent (și de-aici : mai ușor controlabil) și apoi, pentru că vine din partea unor ...bibliografi.

Și-atunci : e legitim să mă îndoiesc, nu de cultura academică, dar de cunoștințele elementare de istorie literară ale autorilor acestor îndrăznețe afirmațiuni ? A elimina o asemenea ipoteză însemnează să mă opresc la alta și mai puțin convenabilă : să nu fie cumva aceasta dovada cea mai palpabilă de indiferență, de disprețul suveran și nejustificat pe care acești corifei de ocaziune, acești descoperitori și îndrumători o păstrează sănătosului scris românesc ? Răspunsul îi privește. Tăcând — vor confirma și această presupunere.

Să adaug și o a III-a ? Cred că, în multe cazuri, vinovatul principal este pripa, rezeala cu care (pe stradă, la cafenea, la grădină, etc.) incredințăm paginei albe atâtea și atâtea „cugetări, îndemnuri, orientări”. Că la bază e lipsa totală de respect pentru sfințenia scrisului despre

Pentru o mai completă informație dăm numele scriitorilor din primele două serii, dintre cari prima urmează să apară zilele acestea.

Scriitorii din prima serie : I. A. Bassarabescu, Liviu Rebreanu, Ion Minulescu, Nichifor Crainic, Gala Galaction, Cezar Petrescu, Ionel Teodoreanu, Victor Eftimiu, G. Bogdan Duică, Caton Theodorian, N. Davidescu, Octavian Goga, Camil Petrescu, Lucian Blaga, Claudia Millian, Mircea Rădulescu, H. Papadat-Bengescu, Alfred Moșoiu, V. Demetrius, George Gregorian, Al. T. Stamatiad, Eugen Lovinescu, Corneliu Moldovanu.

Urmează în seria II-a : Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu, Jean Bart, I. Al. Brătescu-Voinești, Gh. Brăescu, Al. Cazan, G. Ibrăileanu, G. Topârceanu, Demostene Botez, Mihail Codreanu, D. Nanu, M. Dragomirescu, Elena Farago, Ion Agârbiceanu, V. Al. Jean, Adrian Maniu, Perpessicius, Ion Pillat, Ion Gorun, Horia Furtună, D. D. Patrașcanu, Ion Dragoslav, Cincinat Pavelescu.

Scriitorii din seria II-a sunt rugați a trimite fotografiile, semnătura (aparte), locul și data nașterii, precum și o notiță bibliografică, d-lui Petre Cătunar str. Clucerului 34, Buc.

care Vlahuță așa de convins vorbește — nu rămâne îndoială. Păcatul e altul : toate aceste înseilări (îndoelnice, nesigure, necontrolate și neverificate). Se dau la stampă și, de-aici, așa cum sânt, confuze, pline de rătăcirii și de greșeli revoltătoare ele constituiesc hrana sufletească a marelui public care, neavând contact cu publicațiunea de specialitate, nu-și poate da seama de realitatea celor cetite.

Iată din ce cauză — socotesc asemenea erori nu simple confuziuni, cum le-ar conveni autorilor lor să le numească, dar mai de grabă, probe de pripeală și superficialitate, ceiace și în limba românească își are un echivalent mai drastic.

IAR... CONFUZIE

Confuzii și iar confuzii !

Mai dăunăzi un cunoscut ziar de teatru își anunța cetitorii că anul acesta, în cursul nu știu cărei luni, se împlinesc 25, 50 sau 75 de ani dela nașterea ori moartea poetului Dimitrie Bolintineanu...

Nedumerit mă întreb : cum se pot naște asemenea enormități când e arhicunoscut că, dela nașterea acestui poet, s'au împlinit 100 de ani la 1919, iar, dela moarte, 50 de ani în 1922 — când (poetul) a și fost sărbătorit. Că unii redactori culturali-literari sânt deade dreptul înculți — nu ne mai miră că toată cultura altora constă din răsfoirea a câtorva almanahuri franțuzești o șăim, nu ne putem închipi însă cum se prind să arunce în public, cu litere groase și cu aere de îndrumători asemenea știri pe care cea mai elementară carte de curs primar le-ar putea desmînți.

Realitatea e însă cu totul alta : nu se cetește ! Și o dovadă mai mult e următoarea aserțiune pe care ne-o servește, în No. 3, revista „Cartea” când spune că expresiunea : „n'am nici în clin, nici în mână” (uitată greșit ; în realitate : „nici în mână”) ar fi din lumea „eroitoricească” (dece nu „croitoricească” ?) Domnule Redactor, răsfoește-l pe Coșbuc, pentru numele lui Dumnezeu, și vezi cum stau lucrurile.

Concluziune : nu confuzii — dar lipsă de cercetări complete și serioase.

PAUL I. PAPADOPOL

ERRATA

În articolul „Arta nouă” al d-lui Scarlăt Struțeanu, în josul primei coloane din partea a II-a a articolului, au fost sărite câteva cuvinte, ca și sfârșitul pasagiului despre L. Aragon.

Facem cuvenita rectificare, republicând pasagiul.

Aragon, admiratorul lui Rimbaud (La Saison en Enfer) susține, că dezordinea spiritului său e sacră. În al său „Anicet”, Louis Aragon prelungeste, ca spirit, „de fraudă” autobiografia lui Rimbaud, acostând de multe ori pe țărături agramaticale, pentru care, de sigur autorul „prozei de diamant” cum e numit Rimbaud de către Verlaine nu i-ar fi rămas prea obligat.

Critică literară ?

În „bătăiosul” „Făt frumos” abia apărut la Suceava (Nr. 3), în articolul de fond intitulat „Cronică”, d. Leca Morariu redactorul, consacră 5 pagini traduceri mele „Ifigenia în Taurida” (apărută în editura „Semănătorul” Arad) silindu-se mult să dovedească ritos că e „submediocră, ca mai toate, dar toate, toate traducerile noastre”.

„Precizările” și le întemeiază pe greșeli de... tipar (genctivele : lunei, speranții etc.), pe erori neîntemeiate de gramatică (abus de pronume personal, posesiv, articol nehotărît), pe unele neologisme (rațiune, ardăre, respect), pe unele inevitabile asperități ritmice (licențe când urmărești redarea credincioasă a imagini) — într'un cuvânt pe chițibușuri pur formale de pedant profesor de gramatică.

Cronica seamănă cu o moartă lecție de literatură a unor profesori îmbătrâniți, cari disecau textele frumoase clasice pentru a deprinde pe învățăceii lor gramatica latină sau greacă.

Nicio vorbă despre redarea spiritului operei, despre redarea adevărului frumuseților cuprinse în ea, nimic de cât... gramatică.

Și dacă intenția d-lui Moraru ar fi fost măcar aceasta ne-am închina ; dar, nu, este alta pe care, fără de vrere, și-o trădează.

La finele lungii expunerii după ce face lecții de gramatică și lui Caragiiale, Demostene Botez și chiar maestrului în ale gramaticii, d-lui I. Gorun („Știi românește ?), se oprește (așa, ca la o mică paranteză) la aprecierea d-lui Iorga, (că traducerea mea „e o minune de adevăr și armonie”).

Această paranteză buclucase desleagă toată taina articolului. D. L. Morariu, pe care, după câte-mi amintesc, tot d. Iorga l'a dus de mână în lumea literilor, vrea să se răsbune, prin mine, pe fostul său îndrumător cultural. (Azi, vedeți, d-sa l'a schimbat cu d. Nistor la a cărui revistă „Junimea Literară” am fost solicitat printr-o scrisoare, de însuși d. Morariu, să colaborez și am făcut-o și o fac bucuros).

Întorcându-i floreta pot spune cu mai multă convingere de cât d-sa, că recenzia făcută e „ca toate, dar toate cronicile literare” lipsită de obiectivitate scrisă cu intenția „de a-ți lauda prietenul și a-ți ponegri adversarul” care nu face parte din coterina literaropolitică, sau, mai bine politico-literară, a criticului respectiv.

În criza noastră critică actuală, când toate revistele orbecăesc, iar criticii se proclamă pontifi unici ai artei, deșănători de calapoade înfașabile, să-mi fie îngăduit mie, modestului traducător care n'am servit marelui critic L. Morariu de cât de piatră prost aruncată în d. N. Iorga, nici să nu stau să aleg între părerea d-sale (deși scrisă pe 6 pagini într'un articol de fond) și aceea a d-lui Iorga (două calificative).

Nu cu astfel de critici se va înfiripa gândul cel bun al „Fătului Frumos”, de care d. Morariu face atâtea paradă în primul său număr și nu cu astfel de „cronici” se va reabilita critica noastră.

VIRGIL TEMPEANU

Buletin bibliografic săptămânal *)

de AL.-SADI IONESCU

OPERE GENERALE. BIBLIOGRAFIE. ANUAIRE GENERALE. PRESA.

ress (Dr. A.). — Orânduiele românești vechi tipărite în Ardeal (1744—1848). București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 30 p. Lei 30. (Biblioteca Arhivelor Statului).

șeanu (Mihail). — Noul ghid al Capitalei. Ediția 1926. București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 242 p. lei 80.

liga (G.). — Almanahul dicționar al presei din România și a celei românești de pretutindeni. Cu o prefață de d-l Const. Bacalbașa. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 172 p. + Errata. Fig.

31 STATISTICĂ.

imalele domestice din România. Statistica pe anul 1924. Les animaux domestiques de la Roumanie. Statistique pour l'année 1924. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 26 p.

merțul exterior al României în trimestrul Iulie—Septembrie 1925 (cifre preliminare). Commerce extérieur de la Roumanie pendant le trimestre juillet—septembre 1925 (chiffres préliminaires). București, **Ministerul Finanțelor**, 1926, V + 152 p.

merțul exterior al României în trimestrul Octombrie—Decembrie 1925 și întreg anul 1925 (cifre preliminare). Commerce extérieur de la Roumanie pendant le trimestre octobre—décembre 1925 et l'année entière 1925 (chiffres préliminaires). București, **Ministerul Finanțelor**, 1926, III + 153 p.

stistica pe anul agricol 1924—1925. Statistique pour l'année agricole 1924—1925. Partea I. Suprafața semănaturilor din toamna 1924 și primăvara 1925. Ensemencements de l'automne 1924 et du printemps 1925. București, (Impr. Statului), 1926, 31 + 23, 51 p. Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Direcțiunea Statisticii Agricole și a Publicațiilor).

stistica prețurilor. Prețul mediu al alimentelor și al câtorva articole mai întrebunțate în cursul anului 1925. Statistique des prix en 1925. București, **Institutul de Statistică generală a Statului**, 1926, 55 p.

35 ADMINISTRAȚIE.

punerea situației județului Putna pe anul 1925. Focșani, (Tip. **Invățătorul Român**), 1926, 40 p.

șcanu (Gheorghe). — Expunerea situației județului Vaslui pe timpul dela 15 Octombrie 1923 până la 15 Octombrie 1924 [și 1925] precum și activitatea comitetelor de construcție în anii 1923 și 1924. Vaslui, (Tip. **Alexandru C. Onceanu**), 1925, 421 p. + 113 pl. + 4 tabele. Fig.

35.5 ARTA MILITARĂ

nolescu (General I. (I. Mănoiu). — Cultura și apărarea națională. București, (Tip. **Răsăritul**), 1926, 147 + III p. + tabelă + hartă. Lei 60.

nguillart (Maior). — Voința de a învinge. Foc și mișcare. Patrula de război. Extrase dintr'o culegere de mai mult de 1000 de operațiuni de această natură. [Traducere de] Maiorul Const. F. Bellu. Brașov, (Tip.

Unirea), 1926, VIII + 64 p. + 36 crochieri.

Mardalescu (Căpitan Ioan). — Memorator tactic pentru comandanții de ploatoane și grupe de luptă. București, (Tip. **Eminescu**), 1926, 143 p. Fig.

Istoricul regimentului „Ștefan cel Mare No. 13 Infanterie”. Iași, (Tip. **Edison**, St. Lungu & M. Herșcovici), 1926, 37 p.

37 INVĂȚĂMÂNT. PEDAGOGIE.

Anghel (Ion). — „De ce școala nu-și poate îndeplini rolul educativ”. Focșani, (Tip. **Cartea Putnei**), 1926, 31 p. Lei 10.

Brandisch (Dr. Heinz). — Abriss einer Geschichte des rumänischen Schulwesens vor allem der Volksschule. Schässburg, Friedr. J. Horeth, 1926, 31 p.

György Lajos. — Öreg diák visszanéz... Cluj, Kiadjak a **Kolozsvári rom. kath. főgimnázium öreg diákjai**, 1926, 186 p. Fig.

Costin (Maximilian). — Anuarul conservatorului orașenesc din Târgu-Mureș pe anul școlastic 1925—1926. Anul XIX. Târgu-Mureș, (Tip. **Comunală**), 1926, 56 p. + 16 pl. Fig.

Anuarul Seminarului „Sf. Nicolae” din R.-Vâlcea pe anul școlar 1924—1925 cu un istoric dela înființare și până în prezent. Râmnicu-Vâlcea, (Tip. **Matei Basarab**), 1926, 126 p.

Cum se poate rezolvi o problemă de Stat? [Școala superioară de științe de Stat]. Fapte și orientări. București, (Tip. **Cultura Poporului**), 1926, 34 p.

Disescu (Constantin G.). — Cea din urmă lecțiune. 1926 Mai 31. București, (Tip. **Curții Regale**, F. Göbl Fii), 1926, 9 p.

b) Manuale didactice pentru învățământul secundar.

Șeșefski (A.). — Curs de limba germană pentru clasa III liceală, secundară, etc. pentru școlile de băieți și fete. București, **Cartea Românească**, 1926, 127 p. Fig. Lei 35.

Zaharescu (Ioan). — Carte de citire pentru uzul școalelor din Basarabia. Partea II. Chișinău, (Tip. Eparhială **Cartea Românească**), 1926, 370 + VII p. Fig. [In românește și rusește].

Titu Liviu. — Ab urbe condita libri XXI et XXII. Text însoțit de o introducere și note explicative de I. N. Dianu. București, **Casa Școalelor**, 1926, XX—306 p. Lei 50. (Biblioteca autorilor clasici greci și romani No. 3).

Beiu Paladi (Gh.). — Aritmetica practică pentru clasa I secundară de băieți și fete. Ediția VII. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 218 p. Fig. Lei 56.

Beiu Paladi (Gh.). — Aritmetica rațională pentru clasa II secundară. Ediția VI. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 95 p. Lei 30,50.

Tutuc (I.). — Aritmetica pentru clasa II secundară de băieți și clasa II-a a școalelor normale de învățători. Ediția VI-a revăzută. București, **Cartea Românească**, [1926], 91 p. Lei 20.

Tutuc (I.). — Geometria plană și în spațiu pentru clasa VI reală. În conformitate cu noile programe de studii. Ediția IV. București, **Cartea Românească**, 1926, 224 p. Fig. Lei 45.

Wachner (Heinrich). — Lehrbuch der Erdkunde. I Teil. Asien, Afrika, Amerika, Australien. Brașov, **Kersch & Hedwig**, 1926, 2 f. + 89 p.

c) Manuale didactice pentru învățământul special.

Teodorescu (Ing. Constantin C.). — Curs de rezistența materialelor. Timișoara, (Tip. **Școalei speciale a Artileriei**), 1926, XVI + 256 p. Fig.

Moga (Vasile S.). — Alcătuirea unei gospodării rurale lucrată după noul program al școalelor normale de învățători și a seminarelor. Ediția VII-a revăzută. București, **Cartea Românească**, 1926, 297 p. Fig. Lei 80. (Biblioteca cultivatorului român).

Popovici-Lupa (Dr. N. O.). — Elemente de economie rurală pentru Uzul agricultorilor și școlilor de agricultură. Ediția I. Vol. II. Organizarea și conducerea exploatațiilor, estimățiuni agricole și principii de contabilitate agricolă. București, **Universala**, Alcalay & Co., 1926, 318 + VI p. + Errata. Lei 75.

Filip (N.). — Noțiuni elementare asupra cunoașterii și creșterii vitelor pentru școalele inferioare de agricultură. Cartea I, III. București, **Casa Școalelor**, 1926, 2 vol. 260 p. Lei 40 (I); 168 p. Fig. Lei 25 (III).

6 ȘTIINȚE APLICATE.

Popescu (Ioan G.). Radiofonia în viața științifică și socială. București, (Tip. **Tiparul Românesc**), 1926, 14 p.

Teodorescu (I. C.). — Condiționarea vinului pentru Marele Comerț de Export. București, **Ministerul Agriculturii și Domeniilor**, 1926, 43 p. + 4 pl. Fig.

7 ARTE.

Băcilă (Ioan C.). — Portretele lui Mihai Viteazul. Sibiu, **Editura Asociațiunii**, 1926, 43 p. Fig. Lei 30. (Biblioteca „Astra” Nr. 15).

Minar (Octav). — Pinacoteca națională din Iași. București, **Ministerul Cultelor și Artelor**, [1926], 78 p. Fig. Lei 30.

Kiriac (D. G.). — Cântările Liturgiei pentru copii și popor. Târgu-Jiu, (Tip. **N. D. Miloșescu**), 1926, 32 p. Lei 25.

Popa (Teodor). — Almanahul jubilar al reuniunii de cântări „Hilaria” 1875—1926. Oredea, Tip. **Românească**, 1926, 55 p. Fig.

8 LITERATURĂ.

I. LITERATURĂ ROMÂNĂ.

Cartoian (N.). — Breve storia della letteratura romana. Traduzione di A. Pernice dal manoscritto originale. Roma, **Anonima Romane editoriale**, 1926, 33 p. Lire 5. (Publicazioni dell'Istituto per l'Europa orientale. IX).

Pascu (Gheorghe). — Istoria literaturii române din secolul XVIII. I. Cronicații moldoveni și munteni. București, **Sococ & Co.**, 1926, 180 p. Lei 50.

c) Roman. Nuvelă.

Rădulescu-Niger (N.). — Vulturul îndrăgostit. București, **I. Negreanu**, 1926, 128 p. Lei 24.

Neu-Mar-Jos. — Anumite... Spirite. București, (Tip. **Rapid**), [1926], 96 p. Lei 50.

II. LITERATURĂ STRĂINĂ.

Last (Aurelia). — Gedichte. București, (Tip. Fundației culturale **Principele Carol**), 1926, 61 p.

Nagy Daniel. — Cirkusz. Regény. Cluj, (Nyom **Lapkiadó**), 1926, 116 p.

Paál Andras. — Ősi földön. Versek. Brassó, (Nyom **Brassói Lapok**), 1926, 104 p.

Szántó György. — Bábel tornya. Regény. Brassó, Nyom **Brassói Lapok** kiadása, 1926, 303 p.

9 ISTORIE, BIOGRAFIE.

Mélanges de l'École roumaine en France. 1925. Seconde partie. Paris, **Gamber**, [1926], 175 p. Lei 60.

* A se vedea tabloul clasificățiunii imale în numărul 1.

E C O U R I

REDAȚIONALE

□ In numărul viitor vom publica actul I: „Tara găzelor” din piesa în versuri: Floarea lui Sânzien a d-lor N. Milcu și Radu Gyr — piesă primită în repertoriul Teatrului Național din București.

REVISTE

□ FLAMURA (VI, 5—6 Mai-Iunie 1926): un valoros și compact dublu număr, cuprinzând literatură originală și tradusă și mai ales cronici multe, variate, tinerești, sprintene. Prin intermediul d-lui Marcel Romanescu, atașat la legăția noastră din Haga, revista publică o interesantă și inedită conferință: Micile biserică din Franța pe care criticul de artă dela „Revue de deux mondes” domnul Louis Gillet a ținut-o în Haga, în Februarie 1926.

Poezii publică: Ștefan Nenițescu, Eugen Constant, Marcel Romanescu (o baladă dunăreană: „Povestea Undei”) și din „Plângeră strămbă-lemne” d. Radu Gyr. Proză d-nii: Adrian Păscu, Mihail Șt. Băișoiu. Cronica oferă aspecte din literaturile străine într-o măsură puțin obișnuită la noi: Cărți și reviste polone, franceze, italiene, engleze, germane, olandeze, spaniole etc.

□ REVISTA SOCIETĂȚII TINERIMEA ROMANA, an. VII, Nr. 9—10. Număr închinat concursurilor și festivităților celei de a 49-a reuniune din acest an, a Societății Tinerimea Română. Se cuprind cuvântările d-lor G. G. Antonescu: Rolul școlii în societatea românească actuală; Cuvântarea d-lui D. Pompeiu: bilanșuri și impresii în legătură cu concursurile, fotografiile și grafice de subiecte și lucrări premiate.

VIATA ROMANEASCA, Anul XVIII, Mai, Iunie, N-rele 5 și 6, cu următorul sumar: Matei B. Cantacuzino: Viața, Dreptul, Libertatea; Al. A. Philippide: Schiță; I. Simionescu: Școala românească; Ion Marin Sadoveanu: Metamorfoze (Poem dramatic într'un act și un prolog); T. Hotnog: Trombonul misterios; O. G. Lecca: Neamul românesc (Formarea lui și influențele străine. Sinteză etnologică); I. I. Mironescu: Tulie Radu Toacă; Aureliu Weiss: André Gide și Clasicismul; Cezar Petrescu; Întoarcerea unde-au fost jurămintele; D. I. Suchianu: Există o viață sufletească specific socială?; V. Ciocâlteu: Primăvara. Lup de mare; Arthur Schnitzler: Morții tăc; D. I. Suchianu: Cronica economică (O publicație statistică fără precedent); M. Sevastos: Cronica teatrală; București: Mihai D. Ralea: Cronica ideilor. (Pentru democrație); P. Nicanor & Co.: Miscellanea. (Posteritatea critică: Leon Dobronravov Donici. — Arthur Schnitzler. — Pilda unei generații. — Tărâniș ardeleni. — Premiile naționale de literatură).

Recenzii: Perpessicius: Scut și Targă. Tudor Vianu; Ioan Agârbiceanu: Legea trupului. O. B.; C. Ardeleanu: Diplomatul tăbăcarul și actrișă. O. B.; Dem. Theodorescu: Sub flamura roșie, Octav Botez; Mihai D. Ralea: Introducere în sociologie, N. N. Tiron; Paul Valéry: Une conquête méthodique, Const. I. Vișoianu; Stéphane Lupasco: Delors... Al. A. Philippide; Jean Cocteau: Le rappel à l'ordre, M. Ralea; François

Mentré: Espèces et variétés d'intelligences, Sorin Pavel; Mario Roques: Pălia d'Orăștie (1581—1582), Teodor Roșculeț; Tudor Vianu: Fragmente moderne, X. Y.; Ion Clopoșel: Criza democrației în România, M. R.; I. C. Petrescu: Școala activă, M. R.; A. P. La Fontaine: La philosophie d'E. Boutroux și Emile Boutroux: La philosophie de Kant, Ștefan George.

MAURICE BOISSARD ȘI INVĂȚĂMANTUL

In vremurile acestea de acută actualitate a învățământului, e reconfortant și distractiv să citim aceste rânduri pe care eminentul și paradoxalul om de literă, Maurice Boissard le scrie în „Mercur de France”, drept comentarii la ciudăteniile examenelor:

Lumea e plină de indivizi care au reputat cele mai strălucite succese în examene și cari unt niște ignoranți și niște proști desăvârșiți, care nu cunosc nimic, incapabil să judece ceva prin ei înșiși, cari au uitat definitiv ceace au știut vreme de câteva ceasuri și care n'au mai învățat o iotă de când au fost lăsați într'ale lor. Instrucțiunea dobandită, nu dovedește, de fapt, nimic, nu răspunde la nimic, e complet inutilă, ca să nu zic răufăcătoare, și n'o să facă niciodată dintr'un imbecil un om inteligent, dintr'un creier obtuz un creier activ și dintr'un ins fără înțelegere, un ins capabil de judecată personală. Singura instrucțiune care conțea și care dă roade, e aceea pe care și-o dă omul singur, căci numai aceea dovedește la un individ dorința de a ști și aptitudinile pentru știință. Ea mai are și avantajul că fiecare se instruește după natura spiritului său, în conformitate cu sine însuși, într'un mod adecuat propriei sale fir, tendințelor și gusturilor personale, lucruri ce sporesc eficacitatea acestei instrucțiuni.

In realitate învățământul pedagogic e făcut pentru leneși, pentru spiritele fără curiozitate, pentru indivizii care ar rămâne complet neștiutori, dacă nu li s'ar da oarecari cunoștinți, aproape cu forța, ca să zicem așa. Singura elită contează și elita nu se alcătuiește cu diplome. Ea depinde de însăși natura anumitor indivizi, superiori altora prin naștere și care dezvoltă această superioritate prin ei înșiși, fără să aibă nevoie de ajutorul vreunor pedagogi, oameni, mai adesea, foarte strâmți și foarte periculoși. Dacă ași avea un copil, m'as feri, ca de foc, să fac din el un animal pentru concursuri. M'as strădui să-l învăț să citească și să scrie. Apoi i-aș spune: „Fă ca mine. Fugi de examene, de examinatori, de concursuri și de diplome. Dacă ai cap, o să îți strice. Dacă n'ai, n'au să îți dea. Fă ca mine. Ieșit din școala comunală la 15 ani, am învățat singur-singurel, prin mine însumi, fără dascăl, fără reguli, fără direcție arbitrară, ce-mi plăcea, ce mă interesa, ce mă interesa, ceace corespundea naturii spiritului meu (nu înveți bine decât ceace îți place). Niciodată n'am avut de făcut vre-o efortare, și a trebuit să lucrez de trebuință, de teama unui eșec sau de dragul unei recompense. Dealtfel nici n'aș fi putut să lucrez, mi-ar fi fost imposibil, păresem ceace mă plăcea. Niciodată nimic penibil. Totdeauna cea mai voluptuoasă plăcere. Oare mi-a fost mai rău? Ba dimpotrivă, mi-e cum nu se poate mai bine! Cine nu știe să învețe nimic, să descopere și să înțeleagă cu dela sine pornire, va fi totdeauna un prost în toată puterea cuvântului”. Așa i-aș vorbi. Dacă ar fi într'ansul nevoia de a cunoaște, curiozitatea de a descoperi, și înțelege, a-și fi liniștită dinspre parte-i. Dacă dimpotrivă ar fi un buștean cu capul zăvorât, și dacă ar fi destinat să semene majorității oamenilor, l-aș lăsa în pace, și n'ar fi nicio pagubă. Prefer un măgar

care să fie cu adevărat măgar, unuia care împăunează cu diplome.

MALADIILE LITERATURII

La ancheta întreprinsă de Ernest Tserand asupra maladiilor literaturii (premiu, publicitate, amatori, explozia viciilor, etc.), în interesantele și paradoxale săptămânale din „Nouvelles littéraires” răspunde Francis de M. mandre, următoarele:

Preținsele boli ale literaturii prezente au existat întotdeauna. Numai că impresionau mai puțin, pentru că însăși literatura nu prea impresiona. Această rubedenie săracă, ștearsă și cretă, se strecura dealungul străzilor viciei, cială fără ca nimeni să se intereseze de sănătatea sau de bolile ei, de virtuțile sau de viciile. Niciodată n'au fost scriitorii mai necunoscuți mai parăsiți în colțul lor decât pe vremea naturalismului și simbolismului. Astăzi când persoana și opera lor cunoaște luminile proiectoarelor publicității, lumea află de existența lor. Și de gând să se plângă, nenorociții? Ei bine, atunci, că vor fi pierduți de se vor ține de parte, și de-și vor păstra moravurile de seducători în mijlocul unei civilizații vertiginose. Tăbue să se adapteze.

Premiile? Dar ele au băntuit totdeauna, mai că pe vremea când singur Academia decerna, premiile n'aveau răsunet. De ce să criminezi un editor care se gândește să țină zece un premiu drept reclamă?

Publicitatea? Ea a fost în toate timpurile. Mai puțin răsădită, iată totul. Mai puțin intensă.

Cenaclurile? Ele și-au schimbat numai fațisarea. Nu se mai clevește, în acele locuri, iată totul. Inșă de vreme ce tot se clevește, toate merg ca înainte.

Amatorii? Dar, prin definiție, amatorul e domn care vrea să devină profesionist. Niciodată n'a fost altceva pentru profesionist decât un rival periculos.

Cât despre vicii, să fim drepti. Și să renoaștem că, dimpreună cu nenrocirea, e singurul subiect care cu adevărat „produce”. N'vine mea dacă virtutea e fadă și dacă ferici n'are relief. Despre ce vrei să vorbească moralist, dacă nu despre crimele inimii. Eschil și-a făcut un nume apreciat povestirile murdare istorioare ale unei oafecări faur grecești, istorioare de cari bietii eroi ai Marcel Proust, cu toată timida lor perversitate nici pe departe nu se apropie.

Adevărul e că nimic nu s'a schimbat, afară de sistemul de lumină la care a fost totul pus. S'a întâmplat un fel de creștere generală care manifestându-se în toate direcțiile modificat nici o proporție. Dacă negustorul tălței care avea prevăzut în bugetul publicității de sută de mii de franci, cheltuește astăzi un milion, este fatal ca editorul care afecta zece mii franci să aloce astăzi o sută de mii. scandalizăm pentru că ne uităm numai la seria noastră. Dacă le-am privi și pe celelalte totul ni s'ar părea firesc. Facem parte dintr-un ansamblu. Suferim legea comună: inflația.

Și-apoi dacă în loc să tot facem pe pesimiștii am căuta să vedem ce se poate câștiga în toate aceste condițiuni noi? Cum de nu în legem 'că-i excelent lucru să ni se dea puțin atenție, chiar prin mijloace oarecum brutale. Cei din întuneric, cei mai dela o parte, vor cu sistemul ăsta scoși într'o bună zi la lumină. mai sunt necunoscuți. Ce interesează prin procedee se stărnește curiozitatea publicului pentru literatură, dacă această curiozitate mână pentru literatură singurul mijloc de recăștiga autoritatea pe care trebuie să o exerce în chip legitim asupra publicului.

Redactor PERPESSICIUS